

ภาพแทนครอบครัวจีนในรายการวาไรตี้จีน “Amazing Dinner” (未知的餐桌)

รุ่งเพชร วรพงศาพิชญ์*

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

*Corresponding author's email: rungphet1228@gmail.com

รับบทความ 24 พฤษภาคม 2568; แก้ไขบทความ 26 มิถุนายน 2568; ตอรับ 16 กรกฎาคม 2568

บทคัดย่อ

บทความเรื่อง ภาพแทนครอบครัวจีนในรายการวาไรตี้จีน “Amazing Dinner (未知的餐桌)” นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการนำเสนอภาพแทนครอบครัวจีนในรายการวาไรตี้จีน “Amazing Dinner (未知的餐桌)” โดยใช้แนวคิดเรื่อง “ภาพแทน” (representation) เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย งานวิจัยนี้ศึกษาจากรายการวาไรตี้จีน “Amazing Dinner (未知的餐桌)” ซึ่งเป็นรายการวาไรตี้ของจีนที่ออกอากาศผ่านทางแอปพลิเคชัน iQIYI มีการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการบอกเล่าเรื่องราวของแต่ละครอบครัวผ่านการพูดคุยบนโต๊ะอาหาร จำนวนทั้งสิ้น 11 ตอน โดยใช้วิธีการถอดบทสนทนาและบันทึกภาพถ่ายหน้าจอเพื่อประกอบการศึกษาวิเคราะห์ ผลการศึกษาปรากฏภาพแทนครอบครัวจีน จำนวน 5 ภาพ ดังนี้ คือ 1. ภาพแทนครอบครัวจีนมีความกตัญญู 2. ภาพแทนครอบครัวจีนให้ความสำคัญกับคนในครอบครัว 3. ภาพแทนครอบครัวจีนให้ความสำคัญกับการศึกษา 4. ภาพแทนครอบครัวจีนให้ความสำคัญกับชายหญิงเท่าเทียมกัน และ 5. ภาพแทนครอบครัวจีนเพศชายต้องเข้มแข็ง อย่างไรก็ตาม แม้จะมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบครอบครัวให้สอดคล้องกับยุคสมัยใหม่ เช่น การเน้นความเสมอภาคทางเพศและบทบาทของผู้หญิงที่หลากหลายขึ้น แต่ค่านิยมดั้งเดิมหลายประการ เช่น ความกตัญญู และการแสดงออกถึงความเข้มแข็งของเพศชาย สังคมจีนยังคงรักษาค่านิยมเหล่านั้นเอาไว้เป็นอย่างดี การนำเสนอในลักษณะดังกล่าวจึงไม่เพียงแต่แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างของครอบครัวจีนในยุคปัจจุบัน แต่ยังสะท้อนการคงอยู่ของคุณค่าทางวัฒนธรรมที่มีความต่อเนื่องจากอดีตถึงปัจจุบันอย่างมีนัยสำคัญ นอกจากงานวิจัยนี้จะทำให้ทราบถึงภาพแทนของครอบครัวคนจีนในประเทศจีนแล้วยังทำให้ได้เห็นถึงขนบธรรมเนียม วัฒนธรรมต่าง ๆ ของจีนที่แสดงออกผ่านสิ่งต่าง ๆ ในรายการอีกด้วย

คำสำคัญ: ภาพแทน, รายการวาไรตี้, ครอบครัวคนจีน

The Representation of Chinese Families in the Chinese Variety Show “Amazing Dinner” (未知的餐桌)

*Rungphet Varaphongsatit**

Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Ratchasima Rajabhat University

*Corresponding author's email: rungphet1228@gmail.com

Received 24 May 2025; Revised 26 June 2025; Accepted 16 July 2025

Abstract

The objective of this article entitled “The Representation of Chinese Families in the Chinese Variety Show “Amazing Dinner” (未知的餐桌) was to study the representations through the variety show “Amazing Dinner” (未知的餐桌) applying the representation approach as a research framework. This study analyzed eleven episodes of the show “Amazing Dinner” (未知的餐桌) broadcasted via the IQIYI application whereby the eleven episodes of the families content were presented across a conversation on a dining table. The data were collected using methods of transcription and screen capture for further analysis. The result revealed five representations of Chinese families; 1. Gratitude 2. Family Emphasis 3. Educational Requirement 4. Male and Female Equality 5. Masculinity. Despite changes in family structures to align with modern times—such as greater emphasis on gender equality and the expanding roles of women—many traditional values remain deeply embedded in Chinese society. For instance, the value of filial piety and the expectation for men to display strength are still strongly upheld. Such portrayals not only reflect structural transformations in contemporary Chinese families but also highlight the continuity and persistence of cultural values from the past to the present. Additionally, there was not only the representations exposed but tradition, custom, and culture appeared in the program also.

Keywords: representations, variety show, Chinese families

บทนำ

สาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นประเทศที่มีประวัติศาสตร์ยาวนาน มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ และมีวัฒนธรรมที่ก่อเกิดเอกลักษณ์เฉพาะตัว โดยวัฒนธรรมครอบครัวซึ่งถือเป็นหน่วยพื้นฐานของสังคมที่มีบทบาทสำคัญทั้งในด้านการดำรงชีวิตประจำวันและการสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยม และประเพณีจากรุ่นสู่รุ่น แนวคิดเกี่ยวกับครอบครัวในสังคมจีนได้รับอิทธิพลอย่างลึกซึ้งจากหลักปรัชญาขงจื๊อ (孔子) ซึ่งเน้นหลักการดำเนินชีวิตที่มีระเบียบแบบแผน โดยเฉพาะแนวคิดเรื่อง “ความกตัญญู” (孝) การเคารพผู้อาวุโส และการรักษาความสัมพันธ์ตามลำดับชั้น ซึ่งถือเป็นรากฐานสำคัญของการอยู่ร่วมกันในสังคมจีน ขงจื๊อให้ความสำคัญกับความกตัญญูในฐานะที่เป็นต้นกำเนิดแห่งความมีคุณธรรม และเป็นแรงผลักดันในการสร้างความสมดุลและความสงบสุขทั้งในระดับครอบครัวและสังคมโดยรวม (อดิชาติ คำพวง, 2563)

นอกจากนี้ หลักปรัชญาขงจื๊อยังมีบทบาทสำคัญในการกำหนดโครงสร้างของครอบครัวและสังคม โดยมองว่าครอบครัวเป็นหน่วยย่อยของสังคมที่สามารถสร้างความเป็นชุมชนได้ นับตั้งแต่สมัยราชวงศ์ชัнь เป็นต้นมาหลักการดังกล่าวได้กลายเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตของชาวจีนอย่างกว้างขวาง และถือเป็นหนึ่งในรากฐานทางวัฒนธรรมที่สำคัญของสังคมจีนจนถึงปัจจุบัน ดังข้อความตอนหนึ่งของหลักคำสอนในคัมภีร์หลุนอวี่ (Analects of Confucius) ที่ได้สะท้อนแนวคิดดังกล่าวไว้ดังประโยคที่กล่าวว่า “ผู้เยาว์เมื่ออยู่บ้าน ฟังกตัญญูต่อบิดามารดา ออกนอกบ้านเคารพครูอาจารย์และผู้อาวุโส พูดน้อย ระวังวาจาและพูดแต่สิ่งที่น่าเชื่อถือ รักมวลชน โกลัซิดผู้มีมนุษยธรรมกำลังที่ยังเหลืออยู่จงหมั่นศึกษาหาความรู้” (Yang, 2007) อย่างไรก็ตาม ในยุคสมัยปัจจุบัน สังคมจีนได้เผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมอย่างรวดเร็ว ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ นโยบายของรัฐ และการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี ทำให้โครงสร้างและบทบาทของสมาชิกในครอบครัวเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต ทั้งในแง่ของจำนวนสมาชิกในครอบครัว ความสัมพันธ์ระหว่างรุ่น ตลอดจนบทบาทของเพศชายและเพศหญิงภายในบ้าน ซึ่งส่งผลกระทบต่อรูปแบบครอบครัวและการดำเนินชีวิตในสังคมจีนอย่างมีนัยสำคัญ

ในยุคปัจจุบันสื่อบันเทิงมีบทบาทสำคัญในการสร้างความหมาย กำหนดแนวคิด และหล่อหลอมพฤติกรรมของผู้คน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของสังคมจีนที่กำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมอย่างรวดเร็ว รายการโทรทัศน์ประเภทวาไรตี้จึงกลายเป็นพื้นที่หนึ่งที่มีบทบาทในการแสดงออกถึง ภาพแทนของครอบครัว และสะท้อนค่านิยมทางสังคม ที่อาจแปรเปลี่ยนไปจากอดีต

รายการ “Amazing Dinner” (未知的餐桌) เป็นหนึ่งในรายการวาไรตี้ของจีนที่น่าเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับครอบครัวผ่านบริบทประจำวันที่เกี่ยวข้องกับชีวิตจริง นั่นคือ กิจกรรมการรับประทานอาหารเย็นร่วมกันบนโต๊ะอาหาร ซึ่งเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในวัฒนธรรมจีน เนื่องจากไม่เพียงเป็นโอกาสในการเติมเต็มความหิว แต่ยังเป็นเวลารวมญาติ พูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และแสดงความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว รายการนี้จึงไม่ได้นำเสนอเพียงแค่ความบันเทิงเท่านั้น แต่มีบทบาทในฐานะกระจกสะท้อนสังคมที่สามารถสะท้อนภาพของความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ตลอดจนบทบาทของสมาชิกแต่ละคนในครอบครัว อันประกอบด้วย พ่อแม่ ลูก และผู้สูงอายุในครอบครัว ด้วยโครงสร้างครอบครัวในยุคใหม่ที่มี

ความหลากหลายมากขึ้น ทั้งครอบครัวเดี่ยว ครอบครัวขยาย ครอบครัวผสม ฯลฯ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในระดับกว้าง นอกจากนี้ รายการยังมีการเลือกครอบครัวจากหลายภูมิภาคทั่วประเทศ ทำให้สามารถนำเสนอภาพแทนครอบครัวที่หลากหลายตามภูมิศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งช่วยให้ผู้ชมเข้าใจถึงความแตกต่างของครอบครัวในบริบทของสังคมจีนได้อย่างรอบด้าน ยิ่งไปกว่านั้น รายการยังเผยแพร่ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ iQIYI ซึ่งเป็นหนึ่งในแอปพลิเคชันสตรีมมิ่งที่มีผู้ใช้งานจำนวนมากทั้งในและนอกประเทศจีน ส่งผลให้รายการมีการเข้าถึงกลุ่มผู้ชมวงกว้าง ทั้งในเชิงภูมิศาสตร์และวัฒนธรรม

แนวคิดภาพแทน (representation) เป็นการศึกษาการประกอบสร้างความหมายผ่านภาษาและระบบสัญลักษณ์ โดย ฮอลล์ (Hall, 2009) นักทฤษฎีของศูนย์ศึกษาวัฒนธรรม ผู้พัฒนาแนวคิดเรื่องภาพแทน ได้เขียนหนังสือเรื่อง Representation Cultural Representations and Signifying Practices โดยเขาได้นิยามความหมายของคำว่า “ภาพแทน” เอาไว้ว่า ภาพแทนเป็นการสร้างความหมายผ่านภาษา โดยเป็นการพยายามเชื่อมโยงแนวคิดกับระบบสัญลักษณ์เข้าด้วยกัน นอกจากนี้ภาพแทนยังเป็นผลผลิตแห่งความหมายของภาพในใจเรา เป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญของกระบวนการอ้างอิงความหมาย อีกทั้งยังเป็นตัวเชื่อมระหว่างภาษาแนวคิด และสัญลักษณ์ ที่จะทำให้นักุญสามารถเข้าใจความหมายของสิ่งต่าง ๆ ได้

นอกจากนี้ ฮอลล์ (Hall, 2009) ยังกล่าวอีกว่า “ภาพแทน” (representation) เป็นกระบวนการที่เชื่อมโยงความหมายระหว่างภาษากับวัฒนธรรม กล่าวคือ เป็นการใช้ภาษาในการกำหนดความหมายให้กับปรากฏการณ์ บุคคล หรือกลุ่มใด ๆ โดยไม่ใช่กระบวนการที่เกิดขึ้นโดยตรงหรือเป็นกลาง แต่มักแฝงไปด้วยการผลิตความหมายจากผู้สร้างภาพแทน ซึ่งอาจสะท้อนมุมมอง ความเชื่อ หรืออุดมการณ์เฉพาะของผู้ผลิตจากการสำรวจพบว่า มีงานวิจัยที่ใช้แนวคิดภาพแทนในการนำเสนอเกี่ยวกับภาพแทนครอบครัวผ่านตัวบทที่หลากหลาย เช่น งานวิจัยของฉียูน เจียง และธนพร หมูคำ (2566) เรื่อง “ภาพแทนความเป็นจีนในนวนิยายเรื่อง คนตายยาก ของหยูหัว” ที่ศึกษาภาพแทนผ่านบทบาทของตัวละคร เหตุการณ์ และการดำเนินเรื่องในนวนิยาย งานวิจัยของรุจส์สวัสดิ์ ครองภูมินทร์ และสมสุข หินวิมาน (2566) เรื่อง “ภาพตัวแทนครอบครัวไทยเชื้อสายจีนผ่านละครโทรทัศน์” ที่วิเคราะห์ภาพแทนจากเนื้อหาในละครโทรทัศน์ของไทย และงานวิจัยของภัสสิพร เพิ่มเสม (2561) เรื่อง “ความรุนแรงในครอบครัวในนวนิยายเรื่องขมิ้นกับปูนและปูนปิดทอง ของจุลลดา ภัคดีภูมินทร์ และกฤษณา อโศกสิน” ที่นำเสนอภาพของความรุนแรงในครอบครัวผ่านตัวบทนวนิยาย จากงานวิจัยดังกล่าวที่ได้มีการใช้แนวคิดภาพแทนในการศึกษาหาภาพแทนโดยผ่านตัวบทต่าง ๆ ล้วนแล้วแต่เป็นการนำเสนอให้เห็นว่าตัวบทเหล่านั้นต่างทำหน้าที่ในการเป็นกระจกสะท้อนให้เห็นถึงสภาพครอบครัวในสังคมต่าง ๆ สังคมที่มีความแตกต่างกันภาพแทนที่ปรากฏย่อมมีความแตกต่างกัน ดังนั้นการนำแนวคิดภาพแทนมาใช้ในการศึกษาจึงไม่เพียงช่วยให้เข้าใจว่าสื่อไม่ใช่เพียงเครื่องมือสะท้อนความเป็นจริง แต่ยังทำหน้าที่สร้างความหมายใหม่ผ่านภาษาและระบบสัญลักษณ์ ซึ่งมีผลกระทบต่อการรับรู้และความเข้าใจของผู้ชมทั้งในระดับเชิงทฤษฎี และการนำไปใช้ประโยชน์ ทั้งในด้านการศึกษา การสื่อสาร และการวิเคราะห์วัฒนธรรม การศึกษาภาพแทนสามารถช่วยให้เข้าใจลักษณะเฉพาะของกลุ่มคนหรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างละเอียด และช่วยเปิดพื้นที่ในการวิเคราะห์กระบวนการผลิตความหมายที่เกิดขึ้นภายในสื่อหรือตัวบท

ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงมุ่งเน้นการศึกษาและวิเคราะห์ภาพแทนครอบครัวจีนที่ปรากฏในรายการวาไรตี้จีน “Amazing Dinner” (未知的餐桌) โดยพิจารณาว่ารายการดังกล่าวนำเสนอภาพของครอบครัวจีนในแง่มุมใดบ้าง สะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงของครอบครัวจีนในยุคปัจจุบันอย่างไร งานวิจัยนี้จึงมีความสำคัญในการทำ ความเข้าใจบทบาทของสื่อบันเทิงในการกำหนดหรือสะท้อนภาพลักษณ์ของครอบครัว ซึ่งจะเป็ประโยชน์ต่อ การศึกษาในสาขาสื่อสารมวลชน สังคมวิทยา ตลอดจนวัฒนธรรมจีนร่วมสมัย

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาการนำเสนอภาพแทนครอบครัวจีนในรายการวาไรตี้จีน “Amazing Dinner” (未知的餐桌)

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา

งานวิจัยเรื่อง ภาพแทนครอบครัวจีนในรายการวาไรตี้จีน “Amazing Dinner” (未知的餐桌) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการนำเสนอภาพแทนครอบครัวจีนในรายการวาไรตี้จีน “Amazing Dinner” (未知的餐桌) ซึ่งผู้วิจัยได้นำแนวคิดเรื่องภาพแทน (representation) ของ ฮอลล์ (Hall, 2009) มาใช้ในการ วิจัย โดยจะนำเสนอรายละเอียดของแนวคิดดังนี้

คำว่า “ภาพแทน” นั้น ฮอลล์ (Hall, 2009) นักทฤษฎีของศูนย์ศึกษาวัฒนธรรม ผู้พัฒนาแนวคิดเรื่อง ภาพแทน ได้เขียนหนังสือเรื่อง Representation Cultural Representations and Signifying Practices ได้ นิยามความหมายของ ภาพแทน เอาไว้ว่า ภาพแทนเป็นการสร้างความหมายผ่านภาษา โดยเป็นการพยายาม เชื่อมโยงแนวคิดกับระบบสัญลักษณ์เข้าด้วยกัน นอกจากนี้ภาพแทนยังเป็นผลผลิตแห่งความหมายของภาพในใจ เรา เป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญของกระบวนการอ้างอิงความหมาย อีกทั้งยังเป็นตัวเชื่อมระหว่างภาษา แนวคิด และ สัญลักษณ์ ที่จะทำให้นักุษยสามารถเข้าใจความหมายของสิ่งต่าง ๆ ได้ และ ฮอลล์ (Hall, 2009) ยังบอกอีกว่า ภาพแทน เป็นสิ่งที่เชื่อมโยงความหมายระหว่างภาษากับวัฒนธรรมเป็นการใช้ภาษาในการกล่าวถึงให้ ความหมายแก่บางสิ่งบางอย่างโดยไม่ได้เป็นกระบวนการที่ตรงไปตรงมา แต่จะแฝงการผลิตความหมายโดยผู้ผลิต ภาพตัวแทน ในงานวิจัยนี้เป็นการศึกษาภาพแทนครอบครัวจีนในรายการวาไรตี้ที่เกิดจากการให้ความหมาย ตัวบทโดยผู้ผลิตตัวบท ทั้งนี้ภาพแทนที่ได้ออกมานั้นจะเป็นอย่างไรก็ขึ้นอยู่กับการผลิตความหมายของผู้ผลิต ตัวบทที่ถูกถ่ายทอดออกมาผ่านภาษา

ฮอลล์ (Hall, 2009) ได้แบ่งระบบการนำเสนอภาพแทนเป็น 2 ระดับ คือ 1) ระดับการนำเสนอภาพ แทนในความคิด และ 2) ระดับการนำเสนอภาพแทนภายนอก ดังนี้

1) ระดับการนำเสนอภาพแทนในความคิด เป็นการตีความความจริงรอบตัวมนุษย์ เป็นการกลั่นกรอง สิ่งที่อยู่รอบตัวให้กลายเป็นความคิดหนึ่ง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในจิตใจมนุษย์ เช่น ตีความสิ่งที่มองเห็น ได้แก่ โต๊ะ เก้าอี้ สามารถตีความอย่างง่ายได้ว่าสิ่งนี้คือ โต๊ะ เก้าอี้ ใช้ทำอะไรประโยชน์อย่างไร แต่เมื่อต้องตีความในสิ่งที่ สัมผัสไม่ได้หรือสิ่งที่เป็นามธรรมจะต้องสามารถสร้างแนวคิดเกี่ยวกับสิ่งนั้นให้ได้อย่างชัดเจนจึงจะสามารถ ตีความและกลั่นกรองในระบบความคิดได้

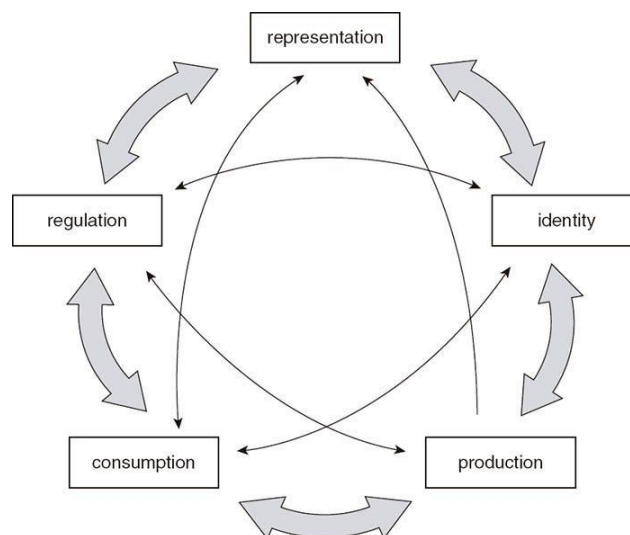
2) ระดับการนำเสนอภาพแทนภายนอก เป็นการสื่อความคิดออกมาให้ผู้อื่นทราบผ่านระบบสัญญาณ เช่น ภาษา ซึ่งสามารถทำได้โดยการเข้าใจภาษา โดยที่ภาษานั้นอาจจะเป็นตัวอักษร คำพูด รูปภาพ หรือสิ่งแทนอื่น ๆ ก็ได้ เช่น ประโยค “ในศาสนาคริสต์ ไม่กางเขน หมายถึง ความทุกข์ทรมานและการถูกตรึงกางเขนของพระคริสต์”

อาจกล่าวได้ว่า กระบวนการนำเสนอภาพแทนนั้นมีการกลั่นกรองและเรียบเรียงถึง 2 ระดับ คือ เริ่มต้นตีความในหัวแล้วจึงค่อยผลิตสร้างกระบวนการนำเสนอสู่ภายนอก โดยการเชื่อมโยงระบบภายในกับภายนอกด้วยระบบสัญญาณ นอกจากนี้ ฮอลล์ (Hall, 2009) ยังกล่าวอีกว่า ผู้ที่กำหนดขอบเขตและความหมายของภาพตัวแทนคือผู้ที่นำเสนองานหรือผู้ผลิตตัวบท โดยที่ภาพแทนนั้นมีการทำงานคล้ายกับระบบการทำงานของภาษา เพราะภาพแทนเป็นผลผลิตทางความหมายของระบบคิดในจิตใจของมนุษย์ผ่านการทำงานของภาษา โดยการเชื่อมโยงระหว่างระบบความคิดกับภาษา ซึ่งทำให้มนุษย์สามารถอ้างอิงถึงโลกแห่งความจริงของวัตถุ ผู้คน และเหตุการณ์ต่าง ๆ รวมถึงโลกแห่งจินตนาการที่มีแต่วัตถุ ผู้คน และเหตุการณ์ที่ปรุงแต่งขึ้น ภาพแทนจึงไม่ได้เป็นการลดรูปความเป็นจริง แต่เป็นการสร้างตนเองให้คุณสมบัติเทียบเท่าความเป็นจริงนั่นเอง อย่างไรก็ตามแม้ว่าภาพแทนจะมีการทำงานคล้ายกับการทำงานของภาษา แต่ก็ยังมีความต่างด้วยเช่นกัน นั่นคือ ภาพแทนจะทำการคัดเลือกเพียงบางลักษณะของความเป็นจริงออกมาดัดแปลง และตกแต่งให้โดดเด่นขึ้น รวมถึงสถาปนาความเป็นจริงได้อย่างเท่าเทียมกัน สาเหตุที่เป็นเช่นนั้นเพราะความจริงอาจจะมีสิ่งที่ไม่มีความหมายอยู่ในโลกหรือมีความหมายแต่มีขนาดใหญ่เกินไป เมื่อต้องการนำมาแสดงหรือกล่าวถึงก็ไม่สามารถนำมาแสดงหรือกล่าวถึงได้ทั้งหมดในเวลาเดียวกัน

นอกจากนี้ ภาพแทนยังต้องมีปฏิสัมพันธ์กับองค์ประกอบทางวัฒนธรรมอื่น ๆ โดยกลุ่มคนในวัฒนธรรมเดียวกัน จะใช้ภาษาเพื่อสื่อความหมายและแลกเปลี่ยนความหมายระหว่างกัน และการสร้างความหมายของภาพแทนจะเกิดขึ้น โดยกระบวนการที่ต้องมีการปฏิสัมพันธ์กับองค์ประกอบอื่นอีก 4 องค์ประกอบ ดังภาพ

ภาพที่ 1

The Circuit of Culture ของ Hall (2009, p. 1)

จากภาพที่ 1 เป็นการแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ของ The Circuit of Culture ซึ่งประกอบด้วย การผลิต การบริโภค อัตลักษณ์ และกฎระเบียบ ดังนี้

1. การผลิต (production) เป็นการที่แต่ละบุคคลจะสร้างความหมายและแลกเปลี่ยนความหมายจากการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม โดยความหมายจะถูกผลิตขึ้นจากสื่อที่มีทั้งความหลากหลายและแตกต่างกัน
2. การบริโภค (consumption) ซึ่งมีความหลากหลายของความหมาย โดยมีความหมายจากการตีความหรือเป็นภาพแทนได้มากกว่าหนึ่งความหมาย เป็นการสร้างความหมายผ่านการบริโภคทางวัฒนธรรม
3. อัตลักษณ์ (identity) เป็นการแสดงออกต่อตนเองเพื่อตอบสนองความมีตัวตนความรู้สึก และความสัมพันธ์กับบุคคลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งในสังคม
4. กฎระเบียบ (regulation) ในความหมายทางวัฒนธรรมไม่ได้เป็นเพียงสิ่งที่ฝังอยู่ในความคิด แต่ก่อรูปเป็นปฏิบัติการของกฎระเบียบในสังคมที่มีความสำคัญในการให้ความหมายต่อโลกและให้วิธีการใช้ความหมายนั้นในปฏิบัติการประจำ
5. ภาพแทน (representation) เป็นการประกอบสร้างความหมายผ่านภาษา โดยใช้สัญลักษณ์เพื่อสื่อสารอย่างมีความหมายกับผู้อื่น และสามารถใช้นิยามเพื่อการอ้างอิงถึงโลกความจริง รวมถึงสิ่งที่เป็นจินตนาการ และความคิดนามธรรมที่ไม่ปรากฏในโลกวัตถุ

แนวคิดเรื่องภาพแทน เชื่อว่าความจริงไม่ได้ดำรงอยู่ แต่ขึ้นอยู่กับ การสร้างขึ้นโดยคนและสังคม และการสื่อสารถือเป็นกระบวนการที่มนุษย์แต่ละคนใช้สร้างความเป็นจริงดังกล่าวขึ้นมา ดังนั้นการนำแนวคิดภาพแทนมาใช้ในการศึกษาจึงไม่เพียงช่วยให้เข้าใจว่าสื่อไม่ใช่เพียงเครื่องมือสะท้อนความเป็นจริง แต่ยังทำหน้าที่สร้างความหมายใหม่ผ่านภาษาและระบบสัญลักษณ์ ซึ่งมีผลกระทบต่อการรับรู้และความเข้าใจของผู้ชมจึงเหมาะสมอย่างยิ่งในการนำมาใช้ศึกษาภาพแทนครอบครัวจีนในงานวิจัยนี้

วิธีการศึกษา

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) โดยผู้วิจัยได้มีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล (Data Collection)

งานวิจัยเรื่อง ภาพแทนครอบครัวจีนในรายการวาไรตี้จีน “Amazing Dinner” (未知的餐桌) ผู้วิจัยได้ศึกษาจากรายการวาไรตี้จีน “Amazing Dinner” (未知的餐桌) ซึ่งเป็นรายการวาไรตี้ที่ออกอากาศในปี 2020 ผ่านทางแอปพลิเคชัน iQIYI มีการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการบอกเล่าเรื่องราวของแต่ละครอบครัวผ่านการพูดคุยบนโต๊ะอาหาร โดยในแต่ละตอนพิธีกรได้มีการไปเคาะประตูบ้านเพื่อขอรับประทานอาหารเช้ากับครอบครัวที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ต่าง ๆ ของจีนจำนวนตอนละ 2 ครอบครัว ซึ่งในระหว่างที่รับประทานอาหารพวกเขาได้พูดคุยเกี่ยวกับหัวข้อต่าง ๆ ในชีวิตจริง เช่น การจัดการกับความสัมพันธ์ระหว่างรุ่น การจัดการชีวิตคู่ ทำให้ผู้ชมได้รับความรู้เกี่ยวกับชีวิตในแง่มุมต่าง ๆ และได้รับความรู้จากชีวิตผ่านเนื้อหาบันเทิงที่ผ่อนคลายและอบอุ่น มีจำนวนทั้งสิ้น 11 ตอน ตอนละ 90 นาที ดังนี้

ตารางที่ 1

ชื่อตอนและวันที่ในการออกอากาศของรายการ “未知的餐桌”

ตอนที่	ชื่อตอน	วันที่ออกอากาศ
1	เยว่หยุนเฟิง-ซาอี้ เริ่มต้นภารกิจตามหาอาหาร อุจื้ออี้แปลงร่างเป็นเด็ก ดอกไม้ช่วยคุกเข่าขอแต่งงาน (岳云鹏沙溢开启约饭之旅 王子异变花 童助攻求婚)	18 มิถุนายน 2563 (2020 年 6 月 18 日)
2	ซาอี้กับ 宝石 Gem โดนปฏิเสธสามรอบรวด เยว่หยุนเฟิงโชว์หวานจนหลิน ยุนเจิน (沙溢宝石 Gem 约饭遭拒绝三连 岳云鹏秀恩爱甜翻林允)	25 มิถุนายน 2563 (2020 年 6 月 25 日)
3	เยว่หยุนเฟิงใช้ศิลปะการอ่านใจหลอกหลวงเว่ยต้าซุน ซาอี้แสดงละครกินเหล้า เรียกน้ำตา (岳云鹏读心术套路魏大勋 沙溢苦肉计演技爆棚)	2 กรกฎาคม 2563 (2020 年 7 月 2 日)
4	หลี่เหวินอันสารภาพนอนหลับสบายเพราะเสียงเยว่หยุนเฟิง ซาอี้แซะเซิ่นเถิง หน้าเปลี่ยนไป (李汶翰自曝靠岳云鹏入睡 沙溢吐槽沈腾长残了)	9 กรกฎาคม 2563 (2020 年 7 月 9 日)
5	เยว่หยุนเฟิงเร่งให้ลูกชายแต่งงาน ซาอี้-หูเอาจัดเต็มสงครามคู่สามีภรรยา (岳云鹏催婚郭麒麟 沙溢胡可开启夫妻辩论赛)	16 กรกฎาคม 2563 (2020 年 7 月 16 日)
6	ซาอี้สร้างแร็ปกลอนเล่นซ้ำซากสุดฮา เสี่ยวกั๊ยเซียนเจิ้งเห่าแสดงสดกลางถนน (沙溢自创鬼畜绕口令 rap 小鬼钱正昊街头演出)	23 กรกฎาคม 2563 (2020 年 7 月 23 日)
7	หวังเถาชิงลบเบอร์ถึงหล้ออา เยว่หยุนเฟิงเล่นบทประธานโหดลั่นเหลว (王耀庆拉黑佟丽娅 岳云鹏演绎霸道总裁翻车)	30 กรกฎาคม 2563 (2020 年 7 月 30 日)
8	เยว่หยุนเฟิง-ซาอี้แดนซ์เพลงเกิร์ลกรุ๊ปสนั่นจอ จ้าวเถาหัวเราะรับคำวิจารณ์ (岳云鹏沙溢跳女团舞超魔性 赵小棠笑对恶评)	6 สิงหาคม 2563 (2020 年 8 月 6 日)
9	เยว่หยุนเฟิง-ซาอี้ป้อนข้าวให้ซุนเยว่จุนระแวง อุจื้ออี้สอนแร็ปออนไลน์ (岳云鹏沙溢喂食孙越狂吃醋 王子异在线教 RAP)	13 สิงหาคม 2563 (2020 年 8 月 13 日)
10	ฉินเห่า-เยว่หยุนเฟิงรวมตัวเล่น 相声 แนวลึกลับ หวังจู้สอนท่าโพสดีแฟชั่นให้ ซาอี้ (秦昊岳云鹏约悬疑相声 王菊教沙溢时尚 pose)	20 สิงหาคม 2563 (2020 年 8 月 20 日)
11	เยว่หยุนเฟิงร้องเพลงใหม่จนอ้วเค่อเหว่ยร้องไห้ ซาอี้ภูมิใจเทียบตัวเองกับหลี่ อี้เฟิง (岳云鹏原创曲听哭郁可唯 沙溢自信对标李易峰)	27 สิงหาคม 2563 (2020 年 8 月 27 日)

2. การวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analysis)

2.1 ผู้วิจัยได้ศึกษารายการวาไรตี้จีน “Amazing Dinner” (未知的餐桌) รายการนี้เป็นรายการโทรทัศน์ประเภทสารคดีเชิงปฏิสัมพันธ์ที่ออกอากาศผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ iQIYI ซึ่งเป็นหนึ่งในแอปพลิเคชันสตรีมมิ่งที่ได้รับความนิยมสูงในประเทศจีนและกลุ่มผู้ชมชาวไทย โดยเนื้อหาของรายการนำเสนอเรื่องราวของครอบครัวหลากหลายประเภทผ่านการสนทนาบนโต๊ะอาหาร ประกอบด้วยทั้งหมด 11 ตอน แต่ละตอนได้มีการแปลคำบรรยายเป็นภาษาไทยอย่างเป็นทางการ ทำให้สามารถเข้าถึงและศึกษาเนื้อหาได้ง่ายสำหรับผู้วิจัยที่ใช้ภาษาไทยเป็นหลัก ลักษณะเด่นของรายการ คือ การแสดงภาพของครอบครัวจีนจากภูมิภาคต่าง ๆ ที่มีความหลากหลายทั้งในด้านโครงสร้างครอบครัว เช่น ครอบครัวเดี่ยว (nuclear family) และครอบครัวขยาย

(extended family) รวมไปถึงความแตกต่างทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของสมาชิกแต่ละครอบครัว ซึ่งสะท้อนแนวคิดและความเป็นจริงทางสังคมจีนในปัจจุบันได้อย่างกว้างขวาง

นอกจากนี้ การนำเสนอผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์อย่าง iQIYI ซึ่งมีฐานผู้ชมจำนวนมากทั้งในและต่างประเทศ แสดงให้เห็นถึงศักยภาพของรายการในฐานะสื่อมวลชนสาธารณะที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้และทัศนคติของผู้ชมวงกว้าง ทั้งยังอาจมีบทบาทในการกำหนดหรือสะท้อนกระแสความคิดหลัก (dominant ideology) ในสังคมจีนเกี่ยวกับสถาบันครอบครัว ด้วยเหตุดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเลือก “Amazing Dinner” (未知的餐桌) เป็นแหล่งข้อมูลหลักในการศึกษาภาพแทนของครอบครัวจีนในงานวิจัยนี้

2.2 ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยใช้วิธีการดูรายการและถอดบทสนทนาจากทั้ง 11 ตอนของรายการ แล้วคัดเลือกเฉพาะเนื้อหาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการนำเสนอภาพของครอบครัวจีน เช่น การพูดถึงประวัติครอบครัว ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว การแบ่งบทบาทหน้าที่ หรือการแสดงออกทางพฤติกรรมที่สะท้อนอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ฯลฯ ทั้งนี้ในการดำเนินการถอดบทสนทนาจะดำเนินการควบคู่ไปกับการบันทึกภาพหน้าจอ (screen capture) และบันทึกข้อความที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ข้อมูลต้นฉบับที่ครบถ้วนและสามารถนำไปใช้วิเคราะห์ได้อย่างแม่นยำ

2.3 นำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลมาสังเคราะห์การนำเสนอภาพแทนครอบครัวจีนโดยแยกเป็นประเด็น

2.4 สรุปและอภิปรายผลการวิจัยในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ และยกตัวอย่างจากข้อมูลจริงในรายการเพื่อสนับสนุนการวิเคราะห์ และเชื่อมโยงกับกรอบแนวคิดเกี่ยวกับภาพแทน (representation)

ผลการศึกษา

จากการศึกษาเรื่อง ภาพแทนครอบครัวจีนในรายการวาไรตี้จีน “Amazing Dinner” (未知的餐桌) ผู้วิจัยพบการนำเสนอภาพแทน จำนวน 5 ภาพ ดังนี้

1. ภาพแทนครอบครัวจีนมีความกตัญญู

ความกตัญญูทวดถือเป็นคุณธรรมที่สำคัญมากที่สุดของชาวจีนที่มีการประพฤติปฏิบัติกันมา นับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน การแสดงความกตัญญูทวดนี้เป็นลักษณะเด่นทางวัฒนธรรมของจีนซึ่งเป็นวิถีชาวตะวันออกถือเป็นบรรทัดฐานให้ปัจเจกบุคคลรู้จักบทบาทหน้าที่ภายในครอบครัวตนก่อน (อติชาติ คำพวง, 2563) ในรายการ “Amazing Dinner” (未知的餐桌) ได้มีการนำเสนอภาพแทนครอบครัวจีนโดยเฉพาะเรื่องของความกตัญญูอยู่จำนวนมาก ดังตัวอย่างบทสนทนาในสถานการณ์ต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1

พิธีกร : การที่คุณมาที่นี้ความฝันของคุณคืออะไร

แขกรับเชิญ : ความฝันของฉันคือ ภายในสิ้นปีนี้อยากจะเก็บเงินให้ได้สัก 4-5 หมื่นหยวน แล้วก็ซื้อรถ

ให้พ่อสักคัน

พิธีกร : ทำไมถึงจะซื้อรถให้พ่อละ

แขกรับเชิญ : เพราะพ่อบอกว่าเลี้ยงลูกสาวอย่างเธอมาเนี่ย เลี้ยงตั้งแต่เล็กจนโตไม่ได้มีความฝิ่นอะไร แล้วก็ไม่ได้คิดอะไรด้วย หลังจากนั้นก็ต้องออกรถไป เธอเก็บเงินซื้อรถให้พ่อได้สักคันก็นับเป็นความมกตัญญู สูงสุดแล้ว

พิธีกร : มีลูกว่านอนสอนง่ายแบบนี้ นับว่าเป็นโชคดีของพ่อแม่จริง ๆ

(未知的餐桌, ตอนที่ 4)

ตัวอย่างที่ 2

แขกรับเชิญ : พอถึงช่วงมหาวิทยาลัยหลังจากที่พวกท่านทั้งสองหย่ากัน ฉันจึงรู้สึกเหมือนว่าแม่ของฉันได้ปลดปล่อยภาระอันหนักอึ้งออกไปแล้ว เพราะตอนเด็ก ๆ ฉันจะไม่เข้าใจแม่ว่าทำไมแม่ต้องหย่ากับพ่อด้วย หลังจากท่านหย่ากันแล้วฉันถึงได้รู้ว่าแม่ของฉันลำบากมากแค่ไหน เพราะท่านต้องเผชิญหน้ากับคนที่ตัวเองไม่ได้ชอบทุกวันแถมยังต้องทนอยู่กับปัญหามากมายของเขา ถึงแม้ว่าฉันรวมถึงแม่และน้องชายของฉันตอนนี้พวกเราอาศัยอยู่ในห้องเช่าที่พวกเราเช่ากันเองแต่พวกเราที่มีความสุขกันมาก สิ่งที่คุณคิดก็คือต้องขยันทำงานมาก ๆ ในอนาคตจะได้พาแม่ไปเที่ยวทุกที่เลย

(未知的餐桌, ตอนที่ 10)

ตัวอย่างที่ 3

แขกรับเชิญ (ลูกสาว) : ตอนนี้ความปรารถนาของฉันก็คือ แม่ต้องรักษาร่างกายให้แข็งแรง หวังว่าครอบครัวของพวกเราอยู่ภายใต้การนำของคุณแม่ กตัญญูต่อผู้สูงอายุ ดูแลลูกอย่างดี แล้วก็ดูแลตัวเองเป็นอย่างดี

แขกรับเชิญ (หลานสาว) : รีบกลับมาช่วยคุณยายทำอาหาร แล้วก็อย่าทำให้คุณยายไม่มีความสุข ยึดคุณยายเป็นหลักได้ไหมคะ

(未知的餐桌, ตอนที่ 3)

จากบทสนทนาในตัวอย่างที่ 1 2 และ 3 เป็นการนำเสนอเกี่ยวกับภาพแทนความกตัญญูต่อพ่อแม่ และญาติผู้ใหญ่ของแขกรับเชิญในรายการ เป็นการแสดงให้เห็นว่าทุกครอบครัวชาวจีนในรายการไม่ว่าจะอาศัยอยู่ที่ใดในประเทศจีน แต่ลูกทุกคนล้วนมีความกตัญญูต่อพ่อแม่ผู้ให้กำเนิดของตนและไม่เพียงแต่กตัญญูต่อพ่อแม่เท่านั้น แต่ยังมีการแสดงความกตัญญูต่อญาติผู้ใหญ่ซึ่งถือเป็นบุคคลสำคัญในครอบครัวด้วยเช่นกัน

ในตัวอย่างที่ 1 เมื่อพิธีกรถามแขกรับเชิญในรายการถึงความฝิ่นในชีวิตของเธอซึ่งอยู่ในวัยสร้างตัว เธอตอบโดยไม่ลังเลว่าต้องการเก็บเงินให้ได้ประมาณ 4-5 หมื่นหยวนภายในสิ้นปีเพื่อซื้อรถยนต์ให้พ่อของเธอ เนื่องจากพ่อเคยกล่าวว่า การเลี้ยงลูกสาวคนหนึ่งมาตั้งแต่เล็กจนโตโดยไม่มีมีความฝิ่นหรือความหวังใด ๆ นั้น หากลูกสามารถซื้อรถให้พ่อได้สักคันก็ถือเป็นความกตัญญูสูงสุด หญิงสาวจึงตั้งเป้าหมายนี้ไว้เพื่อตอบแทน

บุญคุณพ่อของเธอ และพิธีกรยังกล่าวเพิ่มเติมว่าการมีลูกที่อ่านหนังสือง่ายเช่นนี้ ถือเป็นโชคดีของพ่อแม่ ซึ่งต่อยอดแนวคิดที่ว่าความกตัญญูเป็นคุณค่าทางศีลธรรมที่ได้รับการชื่นชมในสังคมจีน

นอกจากการแสดงออกถึงความกตัญญูต่อบิดามารดาในรูปแบบของการให้สิ่งของแล้ว รายการยังนำเสนอแง่มุมของความเข้าใจและการเสียสละเพื่อตอบแทนผู้เป็นแม่ โดยในตัวอย่างที่ 2 แยกรับเชิญคนหนึ่งเล่าถึงประสบการณ์ส่วนตัวหลังจากที่พ่อแม่ของเธอหย่าร้างกันว่า ในช่วงวัยเด็กเธอไม่เข้าใจเหตุผลของแม่ แต่เมื่อเติบโตขึ้นจึงตระหนักได้ว่าแม่ต้องใช้ชีวิตท่ามกลางความทุกข์อย่างมาก ต้องเผชิญหน้ากับบุคคลที่ตนไม่รักและปัญหานานัปการ ดังนั้นความฝันของเธอคือ การทำงานอย่างหนักในอนาคตเพื่อจะสามารถพาแม่ไปเที่ยวทุกที่ ถือเป็นอีกหนึ่งตัวอย่างของความกตัญญูที่แสดงออกผ่านความตั้งใจในการตอบแทนและมอบสิ่งดี ๆ ให้กับผู้ที่เลี้ยงดูมา และนอกจากนี้ในตัวอย่างที่ 3 ยังได้สะท้อนภาพของความกตัญญูต่อคุณแม่ของตนซึ่งเป็นผู้สูงอายุ โดยในบทสนทนาเป็นการแสดงความปรารถนาให้สมาชิกในครอบครัวทุกคนไม่ว่าจะเป็นลูก หลาน หรือลูกเขยได้ทำให้คุณแม่ของลูก ๆ หรือก็คือคุณยายของคุณหลาน ๆ มีความสุข ซึ่งการทำให้ผู้สูงอายุมีความสุขได้นั้นถือเป็นการแสดงความกตัญญูอีกอย่างหนึ่งนั่นเอง

จากตัวอย่างที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่ารายการได้มีการนำเสนอภาพแทนครอบครัวจีนที่เต็มไปด้วยความรู้สึกของความกตัญญู ซึ่งไม่ได้จำกัดอยู่เพียงแค่การให้สิ่งของหรือเงินทอง แต่ยังครอบคลุมถึงความเข้าใจ การเห็นคุณค่าในความเสียสละ และความตั้งใจในการตอบแทนผู้มีพระคุณ ความกตัญญูจึงยังคงเป็นคุณลักษณะสำคัญที่สะท้อนความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว และเป็นหนึ่งในองค์ประกอบสำคัญของวัฒนธรรมครอบครัวจีนในยุคปัจจุบัน โดยชาวจีนมีความเชื่อว่าผู้ที่ให้การดูแลเอาใจใส่บิดามารดาและคนในครอบครัวของตนถือว่าเป็นคนที่มีความซื่อสัตย์และรู้บุญคุณผู้อื่น ดังนั้นการปรนนิบัติเลี้ยงดูพ่อแม่หรือญาติอาวุโสสำหรับชาวจีนแล้วจึงเป็นเรื่องที่ละเลยมิได้ (Higher Education Press, 2020)

2. ภาพแทนครอบครัวจีนให้ความสำคัญกับคนในครอบครัว

ทุกความสัมพันธ์ของคนในครอบครัวต่างก็ให้ความสำคัญต่อกันและกันแทบทั้งสิ้น สะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์อันแน่นแฟ้นและบทบาทที่สมาชิกแต่ละคนมีต่อกันอย่างลึกซึ้ง โดยความสัมพันธ์ดังกล่าวในรายการ “Amazing Dinner” (未知的餐桌) ปรากฏครอบคลุมทั้งในระดับของพ่อแม่กับลูก พี่กับน้อง สามีภรรยา และระหว่างผู้สูงอายุกับหลาน ซึ่งเป็นโครงสร้างพื้นฐานที่หล่อหลอมแนวคิดเรื่องครอบครัวของชาวจีนตามหลักของขงจื๊อ ดังนี้

2.1 การให้ความสำคัญต่อกันระหว่างพ่อแม่และลูก

พ่อแม่มักแสดงบทบาทของผู้สนับสนุนหลักในชีวิตของลูก ไม่ว่าจะเป็นในด้านการวางแผนอนาคต การศึกษาต่อ การเลือกอาชีพ หรือแม้กระทั่งการแต่งงาน พ่อแม่ชาวจีนจำนวนมากยังคงมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเรื่องสำคัญของลูกด้วยความหวังว่าชีวิตของลูกจะมั่นคงและประสบความสำเร็จ ซึ่งสะท้อนถึงความ

ผูกพันและความรักแบบลึกซึ้งที่ฝังรากลึกอยู่ในวัฒนธรรมครอบครัวจีน ดังตัวอย่างบทสนทนาในสถานการณ์ต่อไปนี

ตัวอย่างที่ 4

แขกรับเชิญ (แม่) : นี่คือสินสอดที่เตรียมไว้ให้ลูกสาว

พิธีกร : จะแต่งงานแล้วหรือครับ

แขกรับเชิญ (แม่) : ยังค่ะ ทางพวกเราก็คือ ถ้าลูกสาวมีอายุที่เห็นตามสมควรแล้วพวกเราก็จะค่อย ๆ เตรียมสินสอด... ก่อนหน้านีเขาไม่เคยหาแฟนเลย ฉันใจร้อนมาก แล้วก็สองวันก่อนบอกกับฉันว่ามีแฟนแล้ว สามี่ของฉันก็เลยบอกว่าให้พวกเขามาทำความรู้จักกัน

(未知的餐桌, ตอนที่ 5)

ตัวอย่างที่ 5

แขกรับเชิญ (ภรรยา) : ที่จริงแล้วพวกเราสองคนแต่งงาน ก็ไม่ได้ถ่ายรูป pre-wedding ฉันยังไม่เคยใส่ชุดเจ้าสาวเลยด้วยซ้ำ

แขกรับเชิญ (สามี) : ญาติพี่น้องกับเพื่อนสนิทก็รู้

แขกรับเชิญ (ภรรยา) : พวกเรายังไม่อยากจะเชิญเลยด้วย แม่ของฉันพูดว่าอย่างน้อยฉันก็ควรให้คนอื่นรับรู้ว่าลูกสาวฉันแต่งงาน พวกลูกไม่ต้องเตรียมอะไรทั้งนั้น กลับมาโผล่หน้าบ้านก็โอเคแล้ว แม่ของฉันบอกว่าเตรียมทุกอย่างไว้เรียบร้อยแล้ว

(未知的餐桌, ตอนที่ 8)

ตัวอย่างที่ 6

แขกรับเชิญ : ก็คือคิดว่าเหนื่อยมากแล้ว ผมก็พูดกับคุณพ่อผมว่า พ่อครับ ผมเหนื่อยมาก อยู่ข้างนอกเหนื่อยจัง ผมพูดว่าที่จริงแล้วผมคิดถึงบ้านมาก ผมคิดถึงบ้านมาก ๆ ก็คืออยากกลับบ้านแล้ว พ่อของผมก็พูดว่า ลูกชาย ไม่ว่าลูกจะตัดสินใจอย่างไรพ่อกับแม่จะสนับสนุนลูกเสมอ ถ้าเหนื่อยแล้วก็โทรศัพท์หาพ่อกับแม่แล้วก็มีเรื่องในใจอะไรก็สามารถคุยกับพวกเราสองคนได้ พวกเราสองคนจะช่วยแก้ไขปัญหาลูกในทันทีถึงแม้ว่าอยู่ไกลแต่พวกเราก็มองหวังให้ลูกสบาย ไม่ขอให้อนาคตหลังจากนี้ของลูกจะต้องร่ำรวยเงินทองขอแค่ลูกปลอดภัยก็พอ

(未知的餐桌, ตอนที่ 4)

จากตัวอย่างที่ 4 และ 5 แสดงให้เห็นถึงความเอาใจใส่ของพ่อแม่ในเรื่องของการแต่งงานของลูก ทั้งในอนาคตอันใกล้และอนาคตอันไกล โดยในตัวอย่างที่ 4 พ่อแม่ได้มีการเตรียมสินสอดไว้ล่วงหน้า แม้ว่าลูกยังไม่ได้มีแผนจะแต่งงานอย่างเป็นทางการ แต่พ่อแม่ก็ยังคงมีบทบาทในการเตรียมพร้อมชีวิตให้ลูก โดยคำนึงถึงความเหมาะสมของช่วงวัยและโอกาสในอนาคต ส่วนในตัวอย่างที่ 5 ลูกสาวจดทะเบียนสมรสแล้วแต่ยังไม่ได้จัดงานแต่งงาน แม่ของเธอจึงบอกให้เธอและสามีมาที่บ้านก็พอ ส่วนอื่น ๆ จะจัดการให้เอง สิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็น

การสนับสนุนของพ่อแม่ชาวจีนที่ยังมีบทบาทในชีวิตของลูกแม่ในช่วงวัยผู้ใหญ่ ทั้งยังเป็นการแสดงออกถึงการให้ความสำคัญกับการแต่งงานของสังคมจีนที่นิยมอยากให้อายุของลูกแต่งงานเป็นฝั่งเป็นฝาเพื่อที่จะได้มีคนดูแลต่อจากตน

นอกจากการให้ความสำคัญกับเรื่องของการแต่งงานแล้วอีกสิ่งหนึ่งที่ครอบครัวชาวจีนให้ความสำคัญต่อลูกของตนก็คือชีวิตความเป็นอยู่ของลูก จากบทสนทนาในตัวอย่างที่ 6 แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับลูกที่มีความอบอุ่นและเปิดเผย ลูกชายแสดงความเหนื่อยล้าจากการใช้ชีวิตนอกบ้าน และบอกเล่าความรู้สึกคิดถึงบ้านอย่างจริงใจ ซึ่งพ่อแม่ก็ตอบกลับด้วยความเข้าใจและพร้อมสนับสนุน เป็นการแสดงออกให้เห็นว่าพ่อแม่ไม่ได้ต้องการให้ลูกต้องร่ำรวย หรือประสบความสำเร็จเป็นอย่างสูงในชีวิต แต่หวังเพียงแค่ต้องการให้ลูกมีความปลอดภัยและมีความสุข (Chao, 1994) ซึ่งเป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นถึงคุณลักษณะของครอบครัวจีนที่ให้ความสำคัญกับความผูกพันทางใจ มากกว่าการประสบความสำเร็จในทางวัตถุซึ่งพบเห็นได้ในครอบครัวชาวจีนโดยทั่วไป

2.2 การให้ความสำคัญต่อกันระหว่างสามีและภรรยา

สามีภรรยาเป็นความสัมพันธ์ในฐานะบุคคลที่ตกลงปลงใจใช้ชีวิตคู่ร่วมกันและต่างฝ่ายต่างร่วมกันรับผิดชอบชีวิตครอบครัว ทั้งในแง่ของการดูแลบ้านเรือน การเลี้ยงดูลูก หรือแม้แต่การทำงานหารายได้มาเลี้ยงครอบครัว ในรายการ “Amazing Dinner” (未知的餐桌) ได้มีการนำเสนอให้เห็นถึงการทุ่มเทของทั้งสองฝ่ายเพื่อความมั่นคงของครอบครัว เช่น การยอมเสียสละเวลาส่วนตัว หรือความเหน็ดเหนื่อยจากการทำงานหนัก ทั้งนี้สะท้อนให้เห็นว่าความรักในชีวิตคู่ไม่ใช่เพียงเรื่องของความรู้สึก แต่ยังเป็นการกระทำที่เกิดจากความรับผิดชอบร่วมกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 7

แขกรับเชิญ (ภรรยา) : สามี ฉันอยากบอกคุณว่า คือว่าฉันรู้ว่าคุณกดดันมากแล้วคุณก็อยากจะสร้างสถานะที่ดีขึ้น สภาพแวดล้อมที่ดีกว่านี้ให้กับพวกเรา ความจริงแล้วไม่ว่าจะเป็นฉันหรือลูกสิ่งที่เราต้องการมากกว่าก็คือ การมีคุณอยู่เคียงข้าง หวังว่าคุณจะปล่อยใจให้สบายกลับมาอยู่บ้านกับเราเยอะ ๆ โอเคไหม

แขกรับเชิญ (สามี) : โอเค ผมรู้สึกว่าการทุ่มเทเพื่อคุณและลูกนี้ความกดดันเหล่านี้สำหรับผมแล้วไม่ใช่เรื่องใหญ่อะไร พอมีแรงกดดันทำให้ผมรู้สึกมีแรงผลักดันมากขึ้น แน่แน่นอนว่าผมจะใช้เวลาอยู่กับคุณและลูกให้มากขึ้น นี่สิถึงจะเป็นความหมายของชีวิตผม

(未知的餐桌, ตอนที่ 10)

บทสนทนายระหว่างสามีภรรยาในตัวอย่างที่ 7 สะท้อนให้เห็นถึงความเข้าใจและการสนับสนุนซึ่งกันและกันในการใช้ชีวิตคู่ ภรรยาเข้าใจถึงแรงกดดันที่สามีเผชิญในการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสภาพแวดล้อมที่ดีให้ครอบครัว แต่ก็ยืนยันว่าความรักและการอยู่ร่วมกันในครอบครัวเป็นสิ่งที่สำคัญกว่า ในขณะที่สามีเองก็รู้สึกได้รับพลังจากความรักและความเข้าใจของภรรยา พร้อมจะปรับตัวและใช้เวลาแก่

ครอบครัวมากขึ้น ความสัมพันธ์ในลักษณะนี้สะท้อนถึงแนวคิดครอบครัวที่มีความเท่าเทียมทางอารมณ์ และเห็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกันในทุกสถานการณ์ นอกจากนี้ตัวอย่างในเหตุการณ์ดังกล่าวแล้วยังมีอีกหลายเหตุการณ์ในรายการที่เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงภาพการให้ความสำคัญระหว่างสามีภรรยาในอีกรูปแบบหนึ่งคือไม่ได้ดูแลกันเอง แต่ยังรวมถึงการดูแลครอบครัวของอีกฝ่ายด้วยความรักและเคารพอีกด้วย ดังตัวอย่างที่ 8

ตัวอย่างที่ 8

แขกรับเชิญ (สามี) : สิ่งที่เขาทำให้ผมซาบซึ้งใจมากที่สุดคืออะไรนะเหรอ เขาดีกับพ่อแม่ของผมมาก เพราะพี่น้องทั้งห้าของผมไม่ได้อยู่ข้างกายพวกเขา ดังนั้นเขาจึงเป็นคนที่ดูแลพ่อแม่ของผมมาตลอด เพราะฉะนั้นเขาเป็นคนที่ทุ่มเทมากที่สุดในบ้านเรา

(未知的餐桌, ตอนที่ 9)

จากตัวอย่างที่ 8 เป็นบทสนทนาของสามีที่ชื่นชมภรรยาของตนเองที่เธอไม่ได้เพียงแค่ให้ความสำคัญกับเขาเท่านั้น แต่ยังให้ความสำคัญกับพ่อแม่ของเขาด้วย ในยามที่สามีต้องออกไปทำงานนอกบ้านเขาก็สามารถทำงานได้อย่างสบายใจเพราะมีภรรยาช่วยดูแลพ่อแม่ให้เป็นอย่างดี ภาพแทนดังกล่าวเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงการให้ความสำคัญต่อกันของสามีภรรยาในครอบครัวชาวจีนปัจจุบันได้เป็นอย่างดี

2.3 การให้ความสำคัญต่อกันระหว่างพี่น้อง

ในอดีตปี ค.ศ. 1979 รัฐบาลจีนโดยการนำของเติ้งเสี่ยวผิงได้มีการริเริ่มนโยบายลูกคนเดียวเพื่อควบคุมจำนวนประชากรไม่ให้เพิ่มขึ้นมากเกินไปทำให้อัตราการเกิดของจีนก็ลดน้อยอย่างต่อเนื่อง เกิดปัญหาเรื่องการขาดแคลนแรงงาน การขาดพี่น้องทำให้ต้องมีหน้าที่ในการรับผิดชอบพ่อแม่เพียงลำพัง ต่อมาวันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 2016 รัฐบาลจึงได้มีการยกเลิกนโยบายลูกคนเดียวโดยประกาศให้มีการบังคับใช้ทั้งประเทศ (เสมียนนารี, 2567) ในรายการ “Amazing Dinner” (未知的餐桌) ได้มีการกล่าวถึงการให้ความสำคัญของพี่น้อง โดยเป็นการนำเสนอให้เห็นข้อดีและความสำคัญของการมีพี่น้อง ดังตัวอย่างบทสนทนาในสถานการณ์ต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 9

แขกรับเชิญ : อยากถามคุณมาก ๆ ว่าคุณมีความกล้าหาญอะไรที่จะมีลูกคนที่สอง

พิธีกร : พวกเราสองคนคิดว่ก็คือพ่อแม่จะแก่ลงในที่สุด ใช่ไหม

แขกรับเชิญ : ใช่

พิธีกร : คุณจะคิดว่าลูกเขาอยู่คนเดียวบนโลกใบนี้ที่จริงแล้วโดดเดี่ยวไปหน่อย แล้วคุณก็หวังว่าจะสามารถหาคนที่คอยอยู่ข้าง ๆ เขา คนที่สนิทสนมที่สุดบนโลกใบนี้ให้เขาได้ ตอนนี้ที่บ้านของผมพวกเขาพี่น้องก็เป็นแบบนี้ รู้ไหมตอนนี้การบ้านของน้องชาย ล้วนเป็นพี่ชายของเขาเรียงลำดับรายการหนังสือเรียนให้ พอถึงเวลาพี่ชายเขาก็จะบอกน้องว่าเข้าเรียนแล้ว แล้วก็เอาหนังสือสำหรับวิชาเรียนออนไลน์ในตอนนั้นให้เขา

(未知的餐桌, ตอนที่ 1)

จากบทสนทนาในตัวอย่างที่ 9 เป็นการแสดงให้เห็นว่าในสังคมจีนปัจจุบันได้มีการให้ความสำคัญกับการมีพี่น้อง เพราะเชื่อว่าพี่น้องจะเป็นคนที่สนิทสนมมากที่สุดในวันที่พ่อแม่ไม่ได้อยู่ด้วย ทั้งยังเป็นการสะท้อนภาพแทนครอบครัวจีนในปัจจุบันที่เริ่มให้ความสำคัญกับการมีลูกหลายคน ภายใต้บริบทที่รัฐบาลพยายามส่งเสริมให้อัตราการเกิดเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ชาวจีนยังมองว่าการมีลูกสองคนเป็นการต้องใช้ความกล้าหาญอย่างหนึ่งของพ่อแม่ซึ่งเป็นผู้สร้างครอบครัว

2.3 การให้ความสำคัญต่อกันระหว่างลูกหลานและผู้สูงอายุในครอบครัว

การให้ความสำคัญต่อกันระหว่างลูกหลานและผู้สูงอายุในครอบครัวโดยเฉพาะการดูแลเอาใจใส่สุขภาพของพ่อแม่ปู่ย่าตายาย ลูกหลานมักแสดงความรักและความกตัญญูผ่านการกระทำ เช่น การเตรียมอาหาร การพาไปหาหมอ หรือการร่วมกิจกรรมกับผู้สูงอายุ สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นการสะท้อนค่านิยมเรื่องการเคารพผู้อาวุโสและการตอบแทนพระคุณในวัฒนธรรมจีน ซึ่งยังคงดำรงอยู่แม้ในบริบทของสังคมยุคใหม่ ดังตัวอย่างบทสนทนาในสถานการณ์ต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 10

แซกรับเชียว (หลานสาว) : ที่จริงแล้วสุดท้ายฉันหวังให้คุณทำเรื่อง ๆ หนึ่งค่ะ ก็คือที่จริงแล้วทุกปีพวกเราก็จะพาคุณยายไปตรวจสุขภาพใช่ไหมคะ

พิธีกร : ใช่ เรื่องนี้ดี

แซกรับเชียว (หลานสาว) : แต่ว่าบางครั้งก็อย่างเช่นตรวจออกมาแล้วพบว่าส่วนไหนที่มีปัญหาเล็กน้อย ถ้าอย่างนั้นพวกเราควรจะไปที่โรงพยาบาลทันทีใช่ไหมคะ แต่ว่าคุณยายเขาก็มักจะพูดว่าฉันต้องไม่มีปัญหาอะไรแน่นอนฉันแข็งแรงขนาดนี้ เขาก็ไม่ยอมที่จะไปตรวจ แต่ว่าบางครั้งก็เพราะว่าคุณไม่ไปตรวจแบบนี้ บางอย่างตอนแรกมันเป็นปัญหาเล็กน้อย สุดท้ายมันก็จะกลายเป็นปัญหาใหญ่ ดังนั้นฉันหวังว่าเรื่องเล็กของยายแค่นี้ยายจะยอมฟังลูกสาวของยายกับลูกเขยของยายแล้วก็หลานสาวที่จะให้ความสำคัญกับปัญหาเหล่านี้

พิธีกร : นี่ก็จุดนี้พวกเราต้องเชื่อฟัง เรื่องนี้ถูกต้อง การตรวจสุขภาพเป็นเรื่องจำเป็น

แซกรับเชียว (คุณยาย) : ไม่มีปัญหา ได้พูดกับเขาไปแล้ว

แซกรับเชียว (ลูกสาว) : วันนี้ฉันไปเอาแผ่น CT สแกนกลับมา ไม่มีปัญหาค่ะ

แซกรับเชียว (คุณยาย) : ร่างกายของฉัน ฉันรู้

พิธีกร : แต่ว่าการตรวจสุขภาพยังคงต้องทำ ต้องทำอย่างสม่ำเสมอ ผมว่าร่างกายของคุณยายจะแข็งแรงแล้วก็รักษาหัวใจที่ยังเด็กนี้ไว้ตลอดไปแล้วก็พวกลูกเขยแล้วก็พวกเด็ก ๆ รุ่นหลังต่อไปทำให้คุณมีความสุขมากยิ่งขึ้น

แซกรับเชียว (คุณยาย) : โอเค ขอบคุณนะ

(未知的餐桌, ตอนที่ 3)

ตัวอย่างที่ 11

แขกรับเชิญ (ลูกสะใภ้) : อย่างคุณย่าอยู่กับพวกเรามาเจ็ดกว่าปีแล้ว คุณเล็งรักษาความสะอาดให้พวกเรา แล้วก็เลี้ยงลูก ลูกของพวกเราสองคนตอนนี้โตขนาดนี้แล้ว หลัก ๆ ล้วนเป็นน้ำพักน้ำแรงของพวกเรา เป็นแบบนี้จริง ๆ ถ้าไม่มีพวกเราฉันเชื่อว่าฉันคงไม่คลอดลูกคนที่สองจริง ๆ นะคะ ก็หวังว่าพวกเขาจะอายุยืนนานไปเรื่อย ๆ

แขกรับเชิญ (ลูกชาย) : ใช่แล้ว

แขกรับเชิญ (คุณปู่) : แน่แน่นอนว่าตามมุมมองที่ผมคิด มุมของคุณปู่คุณย่าไม่มีอะไรต้องสงสัยแล้วผมยังหวังว่าจะเห็นรุ่นที่สี่ของพวกเรา

(未知的餐桌, ตอนที่ 7)

จากตัวอย่างที่ 10 และ 11 เป็นการแสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญของคนในครอบครัวทั้งในความสัมพันธ์ที่เป็นลูก หลาน ลูกเขย ลูกสะใภ้ที่มีต่อผู้สูงอายุในครอบครัว เช่น ปู่ ย่า ตา ยาย โดยเฉพาะการให้ความสำคัญในเรื่องสุขภาพ ลูกหลานทุกคนล้วนอยากให้ผู้สูงอายุในครอบครัวสุขภาพร่างกายแข็งแรง มีอายุที่ยืนยาวเพื่ออยู่ด้วยกันไปให้นานที่สุด โดยในตัวอย่างที่ 10 แสดงให้เห็นถึงมุมมองของลูกหลานที่ให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุในครอบครัว ลูกสาวและหลานสาวแสดงออกถึงความห่วงใยต่อสุขภาพของคุณแม่และคุณยายของตน โดยอยากให้เช็ฟในการไปตรวจสุขภาพที่จะต้องไปตามที่หมอนัดอย่างสม่ำเสมอ เมื่อมีปัญหาอะไรจะได้สามารถแก้ไขได้ทัน เช่นเดียวกับอีกหนึ่งครอบครัวในตัวอย่างที่ 11 เป็นการกล่าวถึงคุณปู่คุณย่าผู้ทำหน้าที่เลี้ยงดูหลานและดูแลบ้านเรือน ภรรยาแสดงความรู้สึกขอบคุณต่อผู้สูงอายุที่มีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือลูกคนแรกจนเติบโต และเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้เธอกล้าตัดสินใจมีลูกคนที่สอง ขณะที่ปู่ก็ให้การยอมรับในบทบาทของผู้สูงอายุและแสดงความหวังที่จะได้เห็นลูกหลานเจริญเติบโตต่อไปอีกหลายรุ่น ภาพดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงโครงสร้างของครอบครัวขยายที่มีความเกี่ยวเนื่องกันหลายรุ่น และตอกย้ำคุณค่าของการอยู่ร่วมกันแบบข้ามรุ่นในวัฒนธรรมจีน

อย่างไรก็ตาม ภาพแทนของครอบครัวจีนที่ให้ความสำคัญต่อกันนั้น ไม่ได้เป็นเพียงการแสดงออกถึงความรักหรือความผูกพัน แต่ยังสะท้อนค่านิยมพื้นฐานของสังคมจีนในด้านความรับผิดชอบ การเสียสละ และการเคารพซึ่งกันและกันอย่างลึกซึ้ง ซึ่งเป็นการสะท้อนถึงความเชื่อในเรื่องความสัมพันธ์ที่มั่นคงและการตอบแทนบุญคุณ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของโครงสร้างครอบครัวในสังคมจีนทั้งในอดีตและปัจจุบันตามหลักปรัชญาขงจื๊อ (孔子) ซึ่งทั้งหมดนี้ล้วนหล่อหลอมให้ครอบครัวเป็นหน่วยทางสังคมที่เข้มแข็งและมั่นคง

3. ภาพแทนครอบครัวจีนให้ความสำคัญกับการศึกษา

ในอดีตสังคมจีนไม่ได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาของลูกเท่าที่ควรโดยเฉพาะในสังคมชนบท หรือในบ้านที่มีลูกเป็นเพศหญิง ลักษณะของการเข้าถึงการศึกษานั้นมีความแตกต่างกันระหว่างเพศและชนชั้นทางสังคมอย่างชัดเจน กล่าวคือ ลูกชาย โดยเฉพาะในครอบครัวที่มีฐานะปานกลางขึ้นไปจะได้รับโอกาสให้ศึกษาเล่าเรียน เพื่อเตรียมตัวสอบเข้ารับราชการตามระบบสอบจอหงวน (科举考试) ซึ่งถือเป็นเส้นทางสำคัญ

ในทางสังคม (Ebrey, 1993) ขณะที่ลูกสาวไม่ได้รับการส่งเสริมให้ศึกษาเล่าเรียนอย่างเป็นระบบ เนื่องจากชนบทธรรมเนียมแบบโบราณที่จำกัดสิทธิ์ของสตรีที่หากจะได้รับการศึกษาก็ให้สอนโดยบิดามารดาเท่านั้น จนกระทั่งช่วงปลายสมัยราชวงศ์ชิงจึงมีการเปลี่ยนแปลงด้านการศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้การศึกษาสามารถทำให้ประชาชนในประเทศมีความรู้ ความสามารถไปใช้ในการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ ทำให้คนในประเทศมีความก้าวหน้าและถือเป็นการเปลี่ยนแปลงสู่ความเป็นจีนสมัยใหม่ จนกระทั่งปัจจุบันครอบครัวชาวจีนได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาของลูกมากขึ้น (ภาสินี ศรีสุนทรพินิต และศิริวรรณ วรชัยยุทธ, 2562)

ในรายการ “Amazing Dinner” (未知的餐桌) ได้มีการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการให้ความสำคัญกับการศึกษาในครอบครัวชาวจีนปัจจุบันเช่นเดียวกัน โดยในหลาย ๆ ตอนได้มีการพูดคุยเกี่ยวกับการศึกษาของลูกซึ่งจะเห็นได้ว่าพ่อแม่ให้ความสำคัญกับการศึกษาของลูกตั้งแต่แรกเกิดจนกระทั่งโต และในบางครอบครัวก็ได้มีการวางแผนอนาคตของลูกเอาไว้ตั้งแต่เมื่อลูกยังเล็ก ดังปรากฏในตัวอย่างบทสนทนาในสถานการณ์ต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 12

พิธีกร : การเรียนของลูกเป็นอะไรที่กินแรงมาก คุณรู้ไหมว่าการสอนการบ้านให้ลูกที่ครูสอนไปแล้วเขาดันลืมทำไม่ได้ คุณยังต้องทำใจให้หนึ่ง ระวังไฟโทสะนั้น คุณรู้ไหมต้องระวังไว้ ทุก ๆ วันคุณจะเหมือนคนเป็นโรคประสาท ก็คือเป็นบ้า เดียวก็ด่าลูกเป็นชุด เดียวก็ลูกจำแม่ผิดไปแล้ว แม่ขอโทษนะ เสร็จแล้วหันไปเห็นลูกทำไม่ได้อีกข้อ เมื่อก็สอนไปแล้วไม่ใช่หรือทำไมถึงทำไม่ได้อีก ผมบอกคุณไว้เลยว่ามันจะเป็นแบบนี้ตลอด ผมกับเถาหงเราสองคนคุยกันเรื่องสอนการบ้านลูก ก่อนจะสอนต้องท่องไว้ในใจเสมอว่านี่ลูกแท้ ๆ นะ ...ตอนที่อันจีเพิ่งเข้าโรงเรียน ผมได้กำหนดแนวทางไว้ให้ลูก ก็รวมถึงให้เขาเล่นเปียโนด้วย เขาเล่นไปร้องไห้ไป เสร็จบอกไม่ได้ผมต้องเล่นให้ตี ต่อมาผมพบว่าทำแบบนี้ไม่ดีนะ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการเรียนหรือเรื่องอะไรก็ตามยังคงต้องปลูกฝังเรื่องความมุ่งมั่น ความสนใจในการเรียนด้วยตัวเขาเอง ผมคอยให้กำลังใจเขาอยู่เสมอ ผมพูดว่าเรียนให้ดีนะลูก ผมพูดว่าตั้งใจเรียนนะลูกพ่อเชื่อในตัวลูก ผมมองว่าตอนนี้ก็ยิ่งโอเคอยู่นะสร้างแรงฮึดได้ดีแต่ความจริงแล้วการจะทำสิ่งนั้นกินแรงมากแบกรับภาระอันหนักอึ้งอย่างยาวนาน

แขกรับเชิญ : พอมีลูกแล้วคุณมักจะอยากจัดหาสภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่ดีกว่าให้ลูก ความจริงแล้วมันขัดแย้งกัน

(未知的餐桌, ตอนที่ 10)

จากตัวอย่างที่ 12 สามารถสะท้อนให้เห็นถึงภาพแทนครอบครัวจีนที่ให้ความสำคัญกับการศึกษาของบุตรหลานอย่างลึกซึ้ง คนในครอบครัวตระหนักว่าการสนับสนุนด้านการเรียนรู้ของบุตรไม่ใช่เพียงการส่งให้เข้าเรียนในโรงเรียนที่ดีเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการมีส่วนร่วมอย่างใกล้ชิดในกระบวนการเรียนรู้ในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะการช่วยเหลือในการทำการบ้าน ซึ่งต้องใช้ความอดทนสูง ผู้ปกครองรับรู้ว่าการสอนบุตรด้วยตนเองเป็นภาระทางอารมณ์ที่หนักหน่วง ต้องควบคุมอารมณ์โกรธและความผิดหวัง เพื่อไม่ให้กระทบต่อสภาพจิตใจของเด็ก นอกจากนี้ ยังมีการวางแผนระยะยาวในด้านการศึกษาตั้งแต่ช่วงวัยเริ่มเรียน เช่น การกำหนดแนวทาง

ในการฝึกฝนทักษะพิเศษ เช่น การเล่นเปียโน เพื่อเสริมสร้างวินัยและความสามารถเฉพาะตัว แม้ว่าจะตระหนักว่าการบังคับมากเกินไปอาจส่งผลเสีย ผู้ปกครองจึงหันมาเน้นการส่งเสริมความสนใจและแรงจูงใจภายในของเด็กผ่านการให้กำลังใจและการยืนยันความเชื่อมั่นในตัวบุตร ทั้งนี้ยังสะท้อนถึงแนวคิดที่ว่าเมื่อมีบุตรแล้วครอบครัวจีนมักมีความปรารถนาที่จะจัดหาสภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่ดีที่สุด เพื่อหวังผลในอนาคตของบุตรที่สามารถประสบความสำเร็จได้ตามค่านิยมของสังคมจีนในปัจจุบันที่เน้นการศึกษานำไปสู่ความก้าวหน้าในชีวิต

4. ภาพแทนครอบครัวจีนให้ความสำคัญกับชายหญิงเท่าเทียมกัน

มีการกล่าวถึงคำสอนในคัมภีร์อี้จิงซึ่งถือเป็นคัมภีร์ต้นกำเนิดทั้งปรัชญาขงจื๊อและเต๋า ระบุไว้ว่า ดิน คือ การเคลื่อนตาม สตรี คือ หยินคู่กับหยางซึ่งหมายถึง บุรุษ โดยหยินนั้นอยู่ในตำแหน่งของดิน ในขณะที่หยางอยู่ในตำแหน่งของฟ้า หยินหรือดินจึงต้องเชื่อฟัง ยอมตาม ไม่ขัดขึ้นหยาง ทั้งนี้หยินและหยางไม่ได้เป็นเพียงคู่ตรงข้ามกันแต่ยังเป็นคู่ที่ทำหน้าที่เติมเต็มกันและกัน การรวมตัวกันของหยินและหยางจะก่อให้เกิดจักรวาลที่สมบูรณ์ เพราะเป็นการรวมกันระหว่างฟ้ากับดิน ซึ่งจะก่อให้เกิดสรรพสิ่งเป็นปัจจัยที่ทำให้สรรพสิ่งเติบโตงอกงาม ดังนั้นชายและหญิงจึงต่างมีคุณสมบัติเฉพาะและวิถีที่แน่นอนตามธรรมชาติที่ต่างฝ่ายต่างต้องปฏิบัติตาม จากหลักการที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นว่าสังคมจีนนับตั้งแต่อดีตมีกฎความสัมพันธ์ที่สังคมสร้างขึ้นภายใต้วาทกรรมที่ว่าบุรุษเป็นเพศที่แข็งแกร่งและมีอำนาจเหนือสตรี ทำให้สตรีอยู่ในสถานะที่ด้อยกว่าบุรุษ ทั้งยังมีการกำหนดขอบเขต พฤติกรรม ความคิด ตลอดจนกิริยามารยาทของสตรีเพื่อทำหน้าที่เป็นส่วนที่ช่วยขับเคลื่อนสังคมให้ดำเนินไปอย่างเป็นระเบียบ ปราศจากความขัดแย้งวุ่นวาย (Wang, 2003)

ในสังคมจีนปัจจุบันมีการสนับสนุนแนวคิดเรื่องความเสมอภาคระหว่างชายและหญิงที่เห็นได้อย่างเด่นชัด ในรายการ “Amazing Dinner” (未知的餐桌) ได้มีการนำเสนอเกี่ยวกับเนื้อหาการให้ความสำคัญกับชายหญิงเท่าเทียมกันในหลายตอน โดยเฉพาะในเรื่องบทบาทหน้าที่ของชายหญิง ปัจจุบันชายและหญิงต่างสามารถออกไปทำงานนอกบ้านได้อย่างเสรี ครอบครัวชาวจีนรุ่นใหม่ส่วนใหญ่ก็มีทั้งสามีและภรรยาออกไปทำงานนอกบ้านเพื่อหารายได้และพัฒนาคุณภาพชีวิตร่วมกัน การแบ่งภาระทางเศรษฐกิจเช่นนี้แสดงให้เห็นถึงการลดลงของบทบาทจำกัดตามเพศในอดีตที่จำกัดให้แค่เพศชายต้องออกไปทำงานเพื่อหาเลี้ยงครอบครัวและเพศหญิงทำหน้าที่ดูแลลูกและสามีอยู่ที่บ้าน จากรายงานของ World Bank Group (2025) ในปี ค.ศ. 2010 อัตราการมีงานทำของผู้หญิงชาวจีน อายุ 16-64 ปี สูงถึงร้อยละ 70 นอกจากนี้ ความรับผิดชอบภายในบ้านก็มีการปรับเปลี่ยนตามแนวคิดความเสมอภาค กล่าวคือ ชายและหญิงมีบทบาทเท่าเทียมกันในการทำอาหารและทำงานบ้าน ผู้ชายสามารถมีความสามารถในการทำอาหารหรือดูแลความสะอาดของบ้านได้เทียบเท่ากับผู้หญิง ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงจากอดีตที่มักจำกัดงานบ้านให้อยู่ในบทบาทของสตรีเท่านั้น ดังปรากฏในตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 13

พิธีกร : คุณทำงานอะไรครับ

แขกรับเชิญ (สามี) : ผมเป็นอาจารย์ที่มหาวิทยาลัยครับ สอนการเขียนโปรแกรมครับ ก็คือพัฒนาเกมครับ

พิธีกร : พี่สะใภ้ทำงานอะไรครับ

แขกรับเชิญ (ภรรยา) : พวกการบริหารงานบุคคลด้านอสังหาริมทรัพย์

(未知的餐桌, ตอนที่ 6)

ตัวอย่างที่ 14

พิธีกร : ซื้สว่ຍມາກ ດອນນີ້ທ່ານເຮັດຫຍັງ

แขกรับเชิญ (ภรรยา) : ດອນນີ້ຂ້າງເຮັດວຽກດ້ານວິທະຍາສາດສຳຫຼັບຄວາມສຸຂະພິນ

พิธีกร : ເສລີມສວຍເຮືອ

แขกรับเชิญ (ภรรยา) : ໃຊ້ຄະ

พิธีกร : ທ່ານເຮັດຫຍັງເຊີຍເຊີຍ

แขกรับเชิญ (สามี) : การจัดการเทคโนโลยีและสารสนเทศ ตอนปี 2006 ผมไปเรียนต่อที่ต่างประเทศ
ตอนนั้นผมก็ทำงานที่นั่น

(未知的餐桌, ตอนที่ 10)

ตัวอย่างที่ 15

พิธีกร : ເພື່ອນ ທ່ານເຮັດຫຍັງ ຄາມໄດ້ໂມ້ມາກ

แขกรับเชิญ (สามี) : ມາດເປັນສະໜອງພາຍ

พิธีกร : ອາໄພບາດໂນນໃນເຈີງຕູ້ມາກ

แขกรับเชิญ (สามี) : ອາໄພບາດສະໜອງພາຍແຫ່ງໜຶ່ງໃນເຈີງຕູ້

พิธีกร : ທ່ານລະມາກ

แขกรับเชิญ (ภรรยา) : ຂ້າງເປັນພາຍສະໜອງພາຍ ພວກເຮົາເປັນຄອບຄົວພາຍ

(未知的餐桌, ตอนที่ 11)

จากตัวอย่างบทสนทนาในตัวอย่างที่ 13 14 และ 15 เป็นการพูดคุยกันระหว่างพิธีกรและแขกรับเชิญ
ในรายการ “Amazing Dinner” (未知的餐桌) จากการศึกษาพบว่าทุกตอนของรายการก่อนที่จะเริ่มพูดคุย
กันในเรื่องอื่น ๆ พิธีกรจะทำการสัมภาษณ์แขกรับเชิญก่อนว่าสามีทำงานอะไร ภรรยาทำงานอะไร ซึ่งในทุก
ครอบครัวจะมีการทำงานนอกบ้านของทั้งสามีและภรรยา โดยมีอาชีพที่หลากหลาย เช่น อาจารย์มหาวิทยาลัย
นักธุรกิจ งานด้านความงาม งานด้านการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ นักบิน แอร์โฮสเตส แพทย์ ศัลยแพทย์
 ฯลฯ ซึ่งข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นภาพของความเท่าเทียมกันของคนในครอบครัวทั้งเพศชายและเพศหญิงที่
เป็นสามีภรรยากันในปัจจุบันได้เป็นอย่างดีที่ต่างฝ่ายต่างช่วยกันทำงานนอกบ้านและช่วยกันดูแลบ้านร่วมกัน

นอกจากการทำงานนอกบ้านทั้งสามมีและภรรยาแล้ว ในรายการยังปรากฏภาพการทำอาหารของเพศชาย ซึ่งมีปรากฏให้เห็นในหลาย ๆ ครอบครัว ดังตัวอย่างในภาพที่ 2 และ 3

ภาพที่ 2

การทำอาหารของสามี (未知的餐桌, ตอนที่ 2)

ภาพที่ 3

การทำอาหารของคุณปู่ (未知的餐桌, ตอนที่ 5)

จากภาพที่ 2 และภาพที่ 3 เป็นภาพของการทำอาหารของเพศชายที่เป็นสามีซึ่งเป็นหัวหน้าครอบครัว และเป็นคุณปู่ซึ่งเป็นเพศชายเช่นเดียวกัน ซึ่งภาพเหล่านี้เป็นการตอกย้ำการเท่าเทียมกันของเพศชายเพศหญิงในสังคมจีนได้เป็นอย่างดี

5. ภาพแทนครอบครัวจีนเพศชายต้องเข้มแข็ง

ในบริบทของครอบครัวจีนบทบาทและภาพแทนของเพศชายถูกกำหนดให้มีลักษณะของความเข้มแข็งและความมั่นคงทางอารมณ์จึงทำให้มักปรากฏภาพความเข้มแข็งและการเป็นที่พึ่งให้กับครอบครัวและเพศหญิงในสังคมชาวจีน ซึ่งภาพแทนนี้ได้มีปรากฏในการนำเสนอในรายการ “Amazing Dinner” (未知的餐桌) ดังตัวอย่างบทสนทนาในสถานการณ์ต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 16

แขกรับเชิญ (ลูกชาย) : ผมจำได้ว่ามีเรื่องหนึ่ง มีอยู่ปีหนึ่งแม่ของผมประสบอุบัติเหตุรถ ตอนนั้นหมดสติ ตอนที่ล้มหัวของเขากออกมาด้านนอกโซฟาตกมากที่ตรงนั้นมีดินเหนียวอยู่กองหนึ่ง

แขกรับเชิญ (แม่) : มันเป็นทราย ล้มลงบนทรายตรงนั้น หัวของฉันกระแทกลงไปบนทราย

แขกรับเชิญ (ลูกชาย) : แล้วก็ถูกส่งเข้าห้องฉุกเฉิน พ่อของผมรีบตามไป พอเห็นสภาพของแม่จากนอกห้องฉุกเฉิน เขาก็เป็นลมล้มพับไปเลย เขานึกว่าจะช่วยอะไรไม่ได้แล้วหลังจากนั้นก็เป็นลมไปเลย

แขกรับเชิญ (แม่) : ขาช้างนี้กระดุกแตกหักไปเลย ไม่ได้แตกละเอียดแบบนั้น แล้วพอเขาเห็นเขาก็ล้มลงไปบนพื้นเลย

พิธีกร : มองภายนอกคุณพ่อดูเหมือนคนที่เข้มแข็งมาก ความเป็นจริงแล้วเขียงนอกอ่อนใน คนที่เขียงนอกอ่อนใน

แขกรับเชิญ (สามี) : แล้วหัวหน้าแผนกฉันก็บอกว่าตอนที่ฉันกลับมา หัวหน้าแผนกฉันก็มารับฉันกลับฉันอยู่ที่เหิงหยางแล้วตอนที่มารับฉันเขาบอกว่า เหล่าเจียง คุณกลัวภรรยาคุณตายขนาดนั้นเลยนะ

พิธีกร : น้อยครั้งมากที่ได้เห็นคุณปู้ร้องไห้

แขกรับเชิญ (หลาน) : ใช่ครั้งแรกเลยจริง ๆ

แขกรับเชิญ (สามี) : ผู้ชายยอมเสียเลือดไม่ยอมเสียน้ำตา

พิธีกร : ใช่ ผู้ชายจะไม่ร้องไห้ง่าย ๆ ใช่ไหม คุณดูสิแม่ของผมอ่านหนังสือไม่ออกสักตัวแต่สิ่งที่เขาต้องการบอกผมคือผู้ชายต้องลุกขึ้นมา จะต้องไม่ร้องไห้ง่าย ๆ นอกจากนี้ผู้ชายยังมีความรับผิดชอบ

แขกรับเชิญ (สามี) : ผู้ชายเป็นที่พึ่งให้กับผู้หญิง

(未知的餐桌, ตอนที่ 6)

จากตัวอย่างที่ 16 เป็นการพูดคุยถึงเรื่องในครอบครัวหนึ่งซึ่งเกิดเหตุการณ์ที่ภรรยาประสบอุบัติเหตุร้ายแรงจนหมดสติและได้รับบาดเจ็บ สามีนั่งภายนอกดูแข็งแรงและมั่นคงกลับแสดงอาการเสียใจอย่างรุนแรงถึงขั้นเป็นลมล้ม ซึ่งเพศชายนั้นแม้จะมีความอ่อนแอภายในใจ แต่ก็มีอาการคาดหวังจากสังคมที่มีการผลักดันให้เพศชายต้องปกปิดความรู้สึกเสียใจไว้ และรักษาภาพลักษณ์ของความเข้มแข็งเอาไว้ เนื่องจากเพศชายถูกสอนว่ายอมเสียเลือดแต่ไม่ยอมเสียน้ำตา และต้องลุกขึ้นมา พร้อมทั้งแบกรับภาระความรับผิดชอบเพื่อเป็นที่พึ่งให้แก่ผู้หญิงและครอบครัว แนวคิดนี้ตอกย้ำบทบาททางเพศในครอบครัวจีนดั้งเดิม ซึ่งวางเพศชายให้อยู่ในฐานะเสาหลักทั้งทางกายภาพและจิตใจ เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงให้กับสถาบันครอบครัวในสังคมจีน และการแสดงความเข้มแข็งและเป็นที่พึ่งให้กับเพศหญิงนี้ยังคงดำรงอยู่จนถึงยุคปัจจุบัน

สรุปและอภิปรายผลการศึกษา

การศึกษาเรื่อง ภาพแทนครอบครัวจีนในรายการวาไรตี้จีน “Amazing Dinner (未知的餐桌)” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการนำเสนอภาพแทนครอบครัวจีนในรายการวาไรตี้จีน “Amazing Dinner (未知的餐桌)” ผ่านเนื้อหาในรายการทั้ง 11 ตอน ซึ่งเผยแพร่บนแพลตฟอร์มออนไลน์ iQIYI ใช้แนวคิด

ภาพแทน (Representation) ของ ฮอลล์ (Hall, 2009) มาเป็นกรอบในการวิจัย จากการศึกษาพบว่ารายการดังกล่าวไม่เพียงแต่นำเสนอวัฒนธรรมการทำอาหารและการใช้ชีวิตประจำวันของครอบครัวในพื้นที่ต่าง ๆ ของจีนเท่านั้น แต่ยังมีสิ่งหนึ่งที่ผู้สร้างต้องการนำเสนอ คือ การให้ความสำคัญกับเรื่องของครอบครัว ดังจะเห็นปรากฏได้จากทุกตอนในรายการจะมีการพูดคุยกันในเรื่องต่าง ๆ ของแต่ละครอบครัว ระหว่างพิธีกรและสมาชิกในครอบครัวผู้ซึ่งเป็นเจ้าของบ้านที่พิธีกรเข้าไปรับประทานอาหารด้วย สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นการแสดงให้เห็นว่าในรายการมีการนำเสนอภาพแทนของครอบครัวคนจีนทั่วทุกภูมิภาคในหลากหลายรูปแบบซึ่งเป็นทั้งภาพแทนแบบดั้งเดิมที่ยังคงยึดมั่นถือปฏิบัติอยู่ และภาพแทนที่เป็นลักษณะของครอบครัวจีนสมัยใหม่ โดยงานวิจัยนี้ได้พบจำนวน 5 ภาพแทน คือ 1. ภาพแทนครอบครัวจีนมีความกตัญญู 2. ภาพแทนครอบครัวจีนให้ความสำคัญกับคนในครอบครัว 3. ภาพแทนครอบครัวจีนให้ความสำคัญกับการศึกษา 4. ภาพแทนครอบครัวจีนให้ความสำคัญกับชายหญิงเท่าเทียมกัน 5. ภาพแทนครอบครัวจีนเพศชายต้องเข้มแข็ง ซึ่งล้วนแล้วแต่สะท้อนให้เห็นภาพแทนครอบครัวจีนในหลากหลายมิติ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ภาพแทนครอบครัวจีนมีความกตัญญู การนำเสนอภาพของความกตัญญูในรายการ “Amazing Dinner (未知的餐桌)” สะท้อนให้เห็นถึงคุณค่าหลักในวัฒนธรรมจีนที่ยึดถือเรื่องความกตัญญู (孝) เป็นหลักในการดำรงชีวิต เป็นคุณธรรมพื้นฐานในการดำรงชีวิต การที่สมาชิกในครอบครัวแสดงความรัก ความเคารพ และการตอบแทนบุญคุณต่อบิดามารดาและผู้สูงอายุ ผ่านการดูแลเอาใจใส่ในชีวิตประจำวันและการแสดงออกทางอารมณ์ เป็นการยืนยันว่าความกตัญญูยังคงมีบทบาทสำคัญแม้ในสังคมจีนสมัยใหม่ ซึ่งเผชิญกับกระแสการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างรวดเร็ว

2. ภาพแทนครอบครัวจีนให้ความสำคัญกับคนในครอบครัว รายการนี้แสดงให้เห็นว่าครอบครัวจีนยังคงยึดถือค่านิยมที่ให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวเป็นอันดับแรกในทุก ๆ ความสัมพันธ์ เช่น พ่อแม่ลูก พี่น้อง สามีภรรยา ตลาดจนลูกหลานและผู้สูงอายุในครอบครัว ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์อันแน่นแฟ้น อันเป็นหัวใจสำคัญของสถาบันครอบครัวจีน ถือเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตที่เน้นการเสียสละและสนับสนุนซึ่งกันและกัน

3. ภาพแทนครอบครัวจีนให้ความสำคัญกับการศึกษา ในรายการมีการนำเสนอภาพของครอบครัวที่ส่งเสริมให้บุตรหลานขยันหมั่นเพียร รู้จักตั้งเป้าหมายในชีวิต และเห็นคุณค่าของการศึกษาในฐานะหนทางสู่อนาคตที่ดี ดังจะเห็นว่าบุตรหลานในครอบครัวต่าง ๆ ที่รายการได้นำเสนอนั้นทุกคนต่างมีการศึกษาที่ดี และมีการศึกษาสูงระดับปริญญาตรี ปริญญาโท เป็นการสะท้อนให้เห็นว่าความสำเร็จทางการศึกษาจะนำมาซึ่งเกียรติยศทั้งต่อตนเองและครอบครัว

4. ภาพแทนครอบครัวจีนให้ความสำคัญกับชายหญิงเท่าเทียมกัน แม้ว่าในอดีตแนวคิดของจีนดั้งเดิมจะมีลักษณะปิตาธิปไตยสูง แต่ในรายการ “Amazing Dinner (未知的餐桌)” มีการสะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงในบทบาทระหว่างเพศ โดยเฉพาะในครอบครัวสมัยใหม่ที่ผู้หญิงมีบทบาททางเศรษฐกิจ การศึกษา และการตัดสินใจภายในครอบครัวมากขึ้น และสามารถไปประกอบอาชีพนอกบ้านได้เช่นเดียวกับผู้ชาย นอกจากนี้ผู้ชายก็ยังมีส่วนในการทำอาหารซึ่งในอดีตเป็นเพียงหน้าที่ของผู้หญิงเท่านั้น ถือเป็นการเน้นความ

เท่าเทียมระหว่างชายและหญิงในครอบครัว สะท้อนให้เห็นถึงแนวโน้มของสังคมจีนที่พยายามลดช่องว่างระหว่างเพศและสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพชีวิตของทุกคนในครอบครัวอย่างเท่าเทียม

5. ภาพแทนครอบครัวจีนเพศชายต้องเข้มแข็ง แม้ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงในเรื่องบทบาทของเพศชายและเพศหญิง แต่ภาพแทนของเพศชายในฐานะเสาหลักของครอบครัวยังคงมีความชัดเจน เพศชายยังคงถูกคาดหวังให้แสดงออกถึงความเข้มแข็ง ความอดทน และการเป็นที่พึ่งพาทางกายและใจในยามที่ครอบครัวเผชิญกับปัญหา การควบคุมอารมณ์และการรับผิดชอบต่อสมาชิกครอบครัวทั้งหมด เป็นลักษณะที่รายการนำเสนออย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดดั้งเดิมที่มองว่าความเข้มแข็งของผู้ชายคือรากฐานของความมั่นคงในครอบครัว

อย่างไรก็ตาม แม้จะมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบครอบครัวให้สอดคล้องกับยุคสมัยใหม่ เช่น การเน้นความเสมอภาคทางเพศและบทบาทของผู้หญิงที่หลากหลายขึ้น แต่ค่านิยมดั้งเดิมหลายประการ เช่น ความกตัญญู และการแสดงออกถึงความเข้มแข็งของเพศชาย สังคมจีนยังคงรักษาค่านิยมเหล่านั้นเอาไว้เป็นอย่างดี การนำเสนอในลักษณะดังกล่าวจึงไม่เพียงแต่แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างของครอบครัวจีนในยุคปัจจุบัน แต่ยังสะท้อนการคงอยู่ของคุณค่าทางวัฒนธรรมที่มีความต่อเนื่องจากอดีตถึงปัจจุบันอย่างมีนัยสำคัญ

การนำเสนอแนวคิดภาพแทน (representation) มาเป็นกรอบแนวคิดหลักในการวิเคราะห์งานวิจัยนี้ ไม่เพียงแต่ช่วยให้เห็นภาพของครอบครัวจีนที่ถูกสร้างขึ้นในรายการ “Amazing Dinner (未知的餐桌)” เท่านั้น แต่ยังเปิดโอกาสให้เข้าใจบทบาทของสื่อในฐานะผู้มีส่วนร่วมในการกำหนดและส่งเสริมอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของสังคมจีนในยุคปัจจุบันได้อย่างลึกซึ้งและรอบด้าน ทั้งยังทำให้เห็นการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมและสังคมผ่านการนำเสนอภาพแทน ซึ่งช่วยให้เข้าใจการปรับตัวของค่านิยมในสังคมจีนร่วมสมัย

อาจกล่าวได้ว่า รายการ “Amazing Dinner (未知的餐桌)” ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการสร้างและส่งต่อภาพแทนของครอบครัวจีนให้กับผู้ชม โดยการเลือกนำเสนอเนื้อหา เช่น การสนทนาบนโต๊ะอาหาร พฤติกรรมแสดงความรักและความเคารพ การศึกษาของลูก ฯลฯ ล้วนแล้วแต่สะท้อนการเลือกสรรภาพที่สื่อต้องการให้ผู้ชมรับรู้ การนำเสนอภาพแทนครอบครัวจีนในรายการจึงไม่ใช่การบันทึกความเป็นจริงแบบตรงไปตรงมาเท่านั้น แต่เป็นการเลือกสร้างความเป็นจริงบางส่วนที่อาจสะท้อนความคาดหวังทางสังคม นโยบายรัฐ หรือกระแสความคิดหลักในปัจจุบัน ผลการวิจัยจากดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฉิยุน เจียง และธนพร หมูคำ (2566) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ภาพแทนความเป็นจีนในนวนิยายเรื่อง คนตายยาก ของหยูหัว ที่ได้ศึกษาภาพแทนของความเป็นจีนผ่านแนวคิดภาพแทน สัญญะวิทยา และแนวคิดสตรีนิยม โดยพบว่านวนิยายเรื่อง คนตายยาก นำเสนอภาพแทนเกี่ยวกับความสำคัญของสถาบันครอบครัว การแก้ไขปัญหาและการให้ออกาส การปรับตัวต่อสภาพแวดล้อมใหม่ อุปนิสัยและบทบาทของสตรีชาวจีน ซึ่งแสดงออกผ่านบทบาทของตัวละคร เหตุการณ์ และการดำเนินเรื่อง เมื่อเปรียบเทียบระหว่างสองงานวิจัย พบว่ามีความเหมือนกันในแง่ของการนำเสนอภาพแทนของความเท่าเทียมระหว่างชายและหญิงในบริบทของสังคมจีนในปัจจุบัน โดยแม้จะ

ใช้ตัวบทที่แตกต่างกัน แต่ทั้งสองตัวบทที่ศึกษาต่างสะท้อนการเปลี่ยนแปลงทางบทบาททางเพศ และการยอมรับแนวคิดความเสมอภาคในระดับครอบครัวและสังคมมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะการศึกษา

1. ขยายขอบเขตการศึกษาให้ครอบคลุมรายการวาไรตี้ประเภทอื่น เช่น รายการเรียลลิตีโชว์ ครอบครัวคนดัง หรือรายการสารคดีชีวิตประจำวัน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายและเข้าใจภาพแทนของครอบครัวจีนในสื่ออย่างครอบคลุมยิ่งขึ้น

2. เปรียบเทียบการนำเสนอภาพแทนระหว่างภูมิภาคหรือช่วงเวลาที่แตกต่างกัน เนื่องจากสังคมจีนมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมระหว่างภูมิภาค เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างและการเปลี่ยนแปลงของแนวคิดครอบครัวในแต่ละพื้นที่

เอกสารอ้างอิง

- ฉียุน เจียง และธนพร หมูคำ. (2566). ภาพแทนความเป็นจีนในนวนิยายเรื่อง คนตายยาก ของหยูหัว. *วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*, 23(2), 318-341. <https://doi.org/10.14456/lartstu.2023.42>
- ภัสสิพร เพิ่มเสน. (2561, 15 กันยายน). *ความรุนแรงในครอบครัวในนวนิยาย เรื่อง ขมื่นกับปูน ของ จุลลดา ภักดีภูมินทร์ และปูนปิดทอง ของ กฤษณา อโศกสิน* [เอกสารนำเสนอ]. การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานระดับชาติของนักศึกษา ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, กรุงเทพมหานคร, ประเทศไทย.
- ภาสินี ศรีสุนทรพินิต และศิริวรรณ วรชัยยุทธ. (2562, 27-28 มิถุนายน). *ความเปลี่ยนแปลงด้านการศึกษาช่วงปลายสมัยราชวงศ์ชิง* [เอกสารนำเสนอ]. การประชุมวิชาการบัณฑิตศึกษาระดับชาติ สรรพศาสตร์ สรรพศิลป์ ประจำปี 2562, คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์, กรุงเทพมหานคร, ประเทศไทย.
- รุจษ์สวัสดิ์ ครอบภูมินทร์ และสมสุข หินวิมาน. (2566). ภาพตัวแทนครอบครัวไทยเชื้อสายจีนผ่านละครโทรทัศน์. *วารสารนิเทศศาสตร์ ธุรกิจบัณฑิต*, 17(2), 141-164. <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/dpuca/article/view/266098>
- เสมียนนารี. (2567, 22 กรกฎาคม). *กำเนิด “นโยบายลูกคนเดียว” ของจีนยุค “เติ้งเสี่ยวผิง” ถึงยุคมีลูกได้ 3 คน ก่อนดราม่าโอลิมปิก*. ศิลปวัฒนธรรม. https://www.silpa-mag.com/history/article_72250
- อดิชาติ คำพวง. (2563). *คดีด้านความกตัญญู (孝) ในวัฒนธรรมจีน : ภาพสะท้อนจริยศาสตร์ครอบครัวจีนผ่านสำนวน*. *วารสารมนุษยศาสตร์สาร*, 21(1), 137-157. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/JHUMANS/article/view/213391>

- Chao, R. K. (1994). Beyond parental control and authoritarian parenting style: Understanding Chinese parenting through the cultural notion of training. *Child Development*, 65(4), 1111–1119. <https://doi.org/10.2307/1131308>
- Ebrey, P. B. (1993). *Chinese civilization: A sourcebook* (2nd ed., rev. and expanded). The Free Press.
- Hall, S. (2009). *Representation: Cultural representations and signifying practices*. Sage.
- Higher Education Press. (2020). *Chinese culture*. Beijing Xincan Ruihe.
- Yang, B. J. (2007). *Lunyu yizhu* [The annotative annotations of Confucius]. Zhonghua shuju.
- Wang, R. (2003). *Images of woman in Chinese thought and culture: Writings from the pre-Qin period through the Song dynasty*. Hackett.
- World Bank Group. (2025). *Labor force participation rate, female (% of female population ages 15+) (modeled ILO estimate)-China*. <https://data.worldbank.org/indicator/SL.TLF.CACT.FE.ZS?locations=CN>